

Uredništvo in upravnishstvo Glasila je v Chicagi, Ill., 2821 So. 40. Ave., kamor je pošiljati vse rokopise, denarne pošiljave, sploh vse, kar ima stik z listom.

Celoletna naročnina na Zdr. Države in Canado je \$1.00, za inozemstvo \$1.50.

GLASILLO

SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE.

Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3, 1879.

V združenju je moč!

"Glasilo" izjaha vsaki teden v petek. — Cirkulacija je dosegla nad deset tisoč nativov. List je razširjen po Zdr. Državi, Canadi in stari domovini.

Cene za oglas po pogodbi. Enostopna 10 point vrsta 8 centov.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

LETO—YEAR VI.

Chicago, Ill., 15. avgusta (August) 1913.

ŠTEV.—NUMBER 33.

Štrajk v michiganskem bakrenem okrožju.

Situacija v stavki je nespremenjena, dasiravno se kralji bakra poslužujejo vsakovrstnih zvijač, da bi rudarje zvalili na delo.

Načrt o ustanovitvi lokalnih skebskih uni, pri katerem so imeli veliki biznismeni, katerim so kralji bakra milostno dovolili kupiti nekaj delnic, da so jih privezali nase, prste vmes, je popolnoma spodletel. Vsak teh velikih narodnih mecenov, ki je obogatel od delavskih žuljev, je poskusil svojo srečo pri svojem narodu, da bi rudarje razdvojil in odtrgal od Zapadne rudarske zveze. Rudarji so spoznali izdajalski namen ljudi, ki se radi ob vsaki priliki ponasajo, da so voditelji naroda in so pripravljene žrtvovati vse za narod, in ostali so zvesti "Zapadni rudarski zvezi", ki jih edino lahko popelje do zmage. Spoznali so, da ima ustanovitev lokalne unije edino za bakreno okrožje namen razredčiti vrste rudarjev, odtrgati jih od ostalega organiziranega ameriškega delavstva, da bi osamljene ložje vrgli ob tla, prisilili jih, da se brez najmanjših pridobitev vrnejo na delo.

Brzobjavka, ki jo je v zadnji številki prinesel "Proletarec", pove da je slovenski župnik v Calumetu oznanil zadnjo nedeljo v cerkvi, da se prične drugi dan z delom. Mi sicer ne vemo, če taka oznanila spadajo med bogoslužna opravila, vemo pa, da se je župnik v cerkvi dočel zbirati, ko je razgovoril kaj takega, pa do učenega dne štrajkujoči rudarji še niso sklenili, da se vrnejo na delo.

Vprašanje nastane v čigavem interesu je govoril župnik, ko je rekel, da se drugi dan prične z delom. Ali je govoril v interesu delavcev ali za korist kraljev bakra? Na to vprašanje je lahko odgovorili. Ker niso sklenili štrajkujoči rudarji, da se vrnejo na delo in ga niso pooblastili, da naj v cerkvi oznanja, da pojdejo drugi dan delat, je govoril v interesu kapitalistov. Oznanilo je imelo namen zbegati rudarje, da bi mislili, da je štrajk končan in bi se del rudarjev vrnil na delo. Na ta način bi bile vrste štrajkarjev razbite, in stavka najbrž zgubljena na celi črti.

Oznanilo v cerkvi ni povzročilo tistega učinka, kot so ga pričakovali kralji bakra. Parna piščal je tulila drugi dan, tulila svojo žalostno pesen, vabeč rudarje na tlako, a rudarjev ni bilo, da bi šli v rudnik. Ostali so doma in se smejali naivnosti župnika in kraljev bakra.

Ošabnost kraljev bakra se najbolj zreali v odgovoru, ki ga je znani "Jimmy" McNaughton, podpredsednik in glavni ravnatelj Calumet & Hecla Mining družbe, ki vodi vojno združenih kraljev bakra proti rudarjem, dal komiteju, ki mu je predložil, da naj se dovoli še enega delavca pri stroju za vrtnanje v rudniku. "Jimmy" je rekel:

"Ako en moč ne more vrtati, zakaj ne vzamete s seboj svojih žen v rudnik, da bi vam pomagale pri stroju."

V tem odgovoru se zreali vsa zaničljivost "Jimmija" napram rudarjem. Profitlačnemu človeku ne zadostuje, da izkorišča rudarje, vpregel bi rad še žene rudarjev v suženjski jarem, da bi iz njih iztisnil še več profita zase in za svoje kapitalistične tovariše. Tako zaničljivo še ni govoril noben kapitalist o delavcih, kakor se je izrazil oholi "Jimmy".

Ko je "Jimmy na ta način povedal svoje zaničevanje do rudarjev, je komiteju obrnil hrbet. Kmalu je vest o odgovoru dosegla glavni stan štrajkujočih rudarjev,

kjer je izvala splošno ogorčenje.

Ali "Jimmy" je imel še nekaj v svojih možganih, ko je rudarjem priporočal, da naj vzamejo za pomočnike svoje žene v rudnik. Znano je, da rudarski delavci v West Virginiji ne jemljejo svojih žen v rudnik, da bi jim pomagale pri delu. Rudar vzame s seboj svojega sina, da mu pomaga pri delu, da zasluži toliko, da plača borno hrano in revno stanovanje v razbiti bajti. Včas se čita, da je bil deček vbit. Nanj je padla škrovinna, zemeljska ali pa premogova plast. Pod tako vestjo je pa tiskano, da družbe ne zadene nobena krivda, ker je deček prostovoljno delal v rudniku in ni bil zaposlen pri družbi.

Štrajkujočim rudarjem je po zadnjih poročilih zmaga zagotovljena. Na lice mesta je prišel po odredbi governerja Ferrisa sodnik Alfred J. Murphy iz Detroita, da prouči situacijo štrajka. Brzobjavke poročajo, da bo skušal Murphy sklicati skupno konferenco, da se doseže sporazum. Mogoče bodo kralji bakra na tej konferenci odklonili zahteve rudarjev. Nič ne stori! Ako se to zvrši, naj še nadalje rudarji mirno ostanejo doma, pa bodo kmalu "Jimmy" in njegovi kapitalistični rudarji ubrali drugo struno.

Za "Zapadno rudarsko zvezo" stoji vse ameriško strokovno organizirano delavstvo. Dva milijona organiziranih delavcev je pripravljenih z izvanrednimi prispevki podpirati svoje štrajkujoče brate v bakrenem okrožju. Ne bojte se štrajkujočih in štrajkni rudarji, da bi trpeli glad s svojci, če tudi bi stavka trajala mesec. Vsak unijski delavec bo s svojim izvanrednim prispevkom pomagal, ko pride prvi klic za pomoč, da se spravi ošabne kralje bakra na kolena. Bodite solidarni, združeni, kakor ste bili do sedaj in zmaga bo vaša! Ne pojdit na delo, dokler kapitalistični ošabneži ne priznajo vaših zahtev in doslegli bode, kar zahtevate. Zato ostanite zvesti zahtevam, za katere ste zaštrajkali, bodite združeni... naprej do zmage!

Ustavno zajamčene pravice so za delavce le na papirju.

Razburjenost se v Patersonu zavoljo zadnjega štrajka še ni podelila in že je lokalna gosposka z nova provocirala delavce. Na dobro obiskanem shodu je zadnjo soboto aretirala socialist Quinlana, ko je govoril ljudstvu.

Kaj je neki rekel Quinlan, da so oficijelni vzdrževalci "reda in mira" tako pobesneli? Povedal je samoposebico, kakršno je izgovorilo že na tisoče delavcev na shodih, javno in odprto, ne da bi bili aretirani. Izgovoril je resnico, ki je med zavednimi delavci splošno priznana. Rekel je dobesedno: "Izvolite socialisti za župana in vas ne bo noben policaj kakor Bunny Ryan udrihal s kolčem po glavah."

V državi New Jersey je torej hudo delstvo, ako kdo pozivlje delavce, da se naj delavci obvarujejo policajskih nasilstev s politično akcijo—volilnim listkom? Ali ni več dovoljeno povedati, kako naj si delavci s postavnimi sredstvi zboljšajo svoj položaj? Ali je v državi, iz katere prihaja predsednik prepovedano govoriti resnico, ako gre za policijo?

Človek se prime v tem slučaju za glavo. Pri prvi obravnavi so obsodili Quinlana radi govorov na shodih ob dveh do sedem let ječe in 500 dolarjev denarne globe. Pri obravnavi so imeli priče, ki so slišale govoriti Quinlana tako, kakor je bilo vseh tovar-

niškim baronom, da so Quinlana spravili v ječo. Zdaj je Quinlan prost in čaka nove obravnave. Socialisti so zanj položili pet tisoč dolarjev varščine, da mu ni treba sedeti, dokler se ne vrši ponovna obravnava. Ali komaj je Quinlan zunaj in govori na prvem shodu, ga zopet aretirajo in vržejo v ječo, ker delavcem priporoča, da naj se poslužijo postavnih sredstev za zboljšanje svojega položaja. To je najnesramnejši napad na svobodo govora, ki je zajamčena v ustavi.

Ta napad nam tudi dokazuje, da so buržoazni politiki v Patersonu postali skrajno nervozni, ker se boje pri prihodnjih volitvah poraza. Boje se, da so vsled nasilstev z dne 4. novembra pričeli delavci spoznavati, na kakšen način lahko očistijo mestno hišo. Zato se sedaj poslužujejo istih metod, kot ob času štrajka, da bi delavce ostrušili in uničili delavsko politično organizacijo, da bi delavci na volilni dan kakor en moč ne glasovali proti kapitalistom in njih golemu orodju.

Pa tudi drugod se ne ravna z delavci nič boljše v tej republiki, katero naivni ljudje nazivljejo "deželo svobode."

V državi Montana so zaprli delavca Schroedarja zavoljo vagabundaje, ker je bil slučajno brez dela. Ko so ga pripeljali pred sodnika, je sodnik konstatiral, da Schroeder ni zakrivil najmanjšega prestopka. Vseeno je pa moral sprejeti ponudbo policijskega načelnika, ako se je hotel rešiti ukvega zapora, da je šel na prisilno delo, da z zaslužkom poplača troške, ki so nastali z njegovo aretacijo.

V devet in dvajsetih državah Unije imamo vzlepe ustavno zajamčenim pravicam zakone, ki dajejo moč okrajni ali občinski gosposki, da aretirajo brezposlece in ga obsodi na prisilno delo.

Posebno ostro se ta zakon izvaja v južnih državah in na skrajnem severozapadu. Tam uklenjejo brezposlece na dolgo verigo in jih tako uklenjene gonijo na delo in od dela, dokler jetniki sami ne prosijo, da se jih od- da na prisilno delo v kakšen rudnik ali drugi obrat.

Kam to vodi, smo že enkrat povedali v listu, ko je eksplozija takrat vbiha v nekem alabamskem rudniku sto in šestdeset jetnikov. Pod takimi razmerami ne zgubi le družina svojega hranitelja, ampak tudi nima pravice do odškodnine. Jetnik, če tudi ni zvršil nobenega kaznjivega dejanja, ne šteje nič pri današnjih mogoteh.

O drugem enakem slučaju smo poročali pred kratkom, ko so v Jacksonu, Missouri speli do smrti pet in trideset jetnikov. V tem slučaju ni bilo med njimi hudo delev, marveč so bili sami brezposleci, ki so jih birili in policaji polovili na cestah. Take ljudi, katerih ni imela gosposka pravica zapreti, so zaprli na takem prostoru, da je bila v slučaju požara vsaka rešitev izključena.

Poleg brezposelnih delavcev, ki so proti svoji volji brez dela, lahko vidimo bogate lenuhe, ki sploh nočejo delati. Vozijo se v avtomobilih, ali prodajajo svoj čas v kavarnah, biljardnicah, igralnicah ali pa popivajo po gostilnah in zloglasnih hišah. Biriči in policaji so slepi za te vrste postopake in lenuhe. Do danes niso niti enega teh lenuhov, ki žive o žuljih pridnih delavcev, utaknili v zapor zavoljo vagabundaje in ga obsodili na prisilno delo.

Predržni ljudje pa vspricho teh neizpobitnih dejstev še vedno govorečijo, da smo pred zakonom vsi ljudje enaki. V deželi, v kateri se zapira brezposelne delavce, ki so proti svoji volji brez dela, zavoljo vagabundaje in se jih

obsoja na prisilno delo, naobratno se pa varuhi zakonov klanjajo bogatim lenuhom, ki so trn našli v delu, se ne more govoriti o enakosti vseh ljudi pred zakonom.

Ta neenakost pred zakonom bo obstala, dokler bodo delavci volili v postavodajne zbere svoje nasprotnike — buržoazne politike, golo orodje kapitalistov in bogatih lenuhov.

Da si priborimo enakost, je treba, da se delavci združijo in na volilni dan glasujejo za kandidate delavskega razreda, ki je politično organiziran edino v socialistični stranki.

Inozemstvo.

— **Turška vlada** je na noto veselil, v kateri so grozile, da bodo Turčiji odvzele moralično in finančno podporo, ako ne pozove svojih čet iz Drinopolja, odgovorila obširno in diplomatično. Odgovor je tako nejasen, da je nemogoče posneti iz njega, ako se bo Turčija uklonila zahtevi vele-

Po mirovni pogodbi mora Rumunija tekom 15. dni poklicati svoje vojaštvo iz Bulgarije. Srbija in Grčija imata le tri dni časa, da s svojimi četami ostavita Bulgarijo.

Izzedin Effendi, turški princ, ki se je vrnil iz Drinopolja v Carigrad, se je izrazil da morajo veslele priznati Drinopolje za turško posest, ker je mesto sveto za vse moslime in ne more ostati posest nevernikov.

— **Ko je Lind**, posebni poslanik predsednika Wilsona dospel v glavno mesto Mehike, niso proti njemu vprizorili najmanjše demonstracije. Na ulici je korakalo le kakih 1000 dijakov in delavcev, ki so prirejali ovacije Huertu.

Po zadnjih poročilih je vsa Mehika baje v revoluciji proti Huertu. Njegova moč se razteza le na glavno mesto in okolice. Njegovi prijatelji so izjavili, da je nemogoče, da bi se obdržal v sedlu.

— **V Milanu** so delavske organizacije izdale proklamacijo za generalno stavko v Italiji. V oklicu se delavce pozivlje, naj takoj odlože delo in se pridružijo stavkujočim delavcem v Milanu in okolici.

Vsled tripolitanske pustolovščine in vojne na Balkanu je v Italiji gospodarska kriza. Italija je po celem svetu razpita kot država sramotno nizke delavske mezde. Že v normalnih časih je v delavski družini beda stalni gost. Vsled gospodarske krize se je pri delavcih položaj tako poslabšal, da jim ni živeti, metjem ko številni markiji, kontiji, baroni v družbi kapitalistov žro in žro, kakor da bi v deželi ne bilo krize. To je utrgalo nit potrpežljivosti delavcem v severni Italiji, da so v Milanu izdali oklice za splošno stavko.

Iz cenzuriranih poročil je spoznati, da se v Milanu in okolici vrše boji med vojaštvom in policijo. Quininal, kraljevsko palačo, in Vatikan, papežovo palačo, v Rimu stražijo močni vojaški oddelki.

Do sedaj je v Milanu in okolici 150.000 delavcev na štrajku. Stavko so povzročili delodajalci, ker so odklonili zvišanje mezde konvencijam v Lombardiji in Piemontu. Delavci so zahtevali, da se jim zviša plača le za pol centa na uro.

— **Iz Havra** na Francoskem je odplula ekspedicijska na Frane Jozefovo zemljo v Severnem morju. Ekspedicijsko vodi Julius pl. Payer, sin odkrivalca tega otoka. Ekspedecija se hoče baviti z znamenstvenimi preiskavami.

Francoski senat je sprejel z 240. glasovi proti 37. zakonsko predlog, ki določa triletno vojaško službo in pomnoži francosko armado v mirnem času za 210.000 moč.

Francoski in nemški vojaki, ki so bili letos na vajah ob meji v bližini Vogesov, so pozdravljali drug drugega, ko so korakali v kratki daljavi v oddelkih drug mimo drugega. Častnika so salutirali, moštvo se je pozdravilo iskreneje. Francoski vojaki so zapeli marzeljezo, nemški so jih pa pozdravili s strelji iz strojnih pušk. Po končanih pozdravih so nadaljevali svojo pot.

— **V deželi Somalov** v Afriki so domačini blizu Burao uničili angleško vojaško kolono, ki je štela 50 moč.

— **Ameriški konzul Voetter** v Caracasu je sporočil ameriški vladi, da je Cipriani Castro pogorel s svojo revolucijo v Venezueli.

— **Japonska vlada** je izjavila, da ne bo sprejela generala Feliksa Diaza kot posebnega poslanca, da bi se zahvalil japonski vladi za sodelovanje pri mehiškanski stoletnici. Sprejela ga bo le kot privatno osebo.

— **Dr. Sunjatsen**, nekdanji provizijski predsednik kitajske republike in sedanji vodja vstaje na jugu, se je vklenal na japonski park in zbežal na Formozo.

Pri Cantonu se je dne 6. avgusta vršila huda bitka med vstaki in vladnimi četami.

Juansikaj, predsednik republike, je izdal ukaz, da se strogo kaznuje vse vstaše, ki jih zajamejo vladni vojaki.

— **Ko so sufražetke** v tretjič naskočile hišo ministrskega predsednika Asquitha v Londonu, so policaji udarili s količi po ženskah in aretirali Silvijo Pankhurstovo, voditeljico sufražetk.

— **V bližini vasi Andeer** v Švici je orjaški orel odnesel 4 letnega otroka nekega drvarja. Lovci so se takoj podali na pot, a o roparju in njegovi žrtvi niso našli sledu.

— **Dne 7. avgusta** je divjal hud boj v Teheranu med Bakhtirari in vladnimi četami.

Bakhtirari so svobodni nomadi in njih domovina je zapadna Perzija. V zadnji revoluciji so igrali veliko ulogo.

Ameriške vesti.

— **Iz Dulutha, Minn.** poročajo, da so železniški detektivji odgnali Franka Littla, organizatorja I. W. W., ki je vodil stavko pristaniških delavcev v Superioru, Wis., na neko samotno farmo.

V soboto je odšlo pod vodstvom socialista Erik Ericksona rešilno moštvo, ki je štelo deset oseb, da išče s silo odpeljanega organizatorja. Rešilnemu moštvo se je pridružilo tudi več farmerjev, ko so izvedeli, zakaj da gre. V bližini Holyoka, Minn. so obkolili farmo nekega Gettyja, ker so sumili, da imajo na nji ujetega Franka Littla.

Ko so čuvaju na farmi videli, da se bliža večje število oseb, so pričeli streljati, da bi oplašili rešitelje.

V splošni zmešnjavi je Little zbežal in se pridružil svojim osvoboditeljem.

Little je izjavil, da so z njim ravnali človeško in da je imel dosti hrane. Neki njegovih čuvajev mu je rekel, da ga mora obdržati v jetništvu, dokler ne bo stavka končana in magari če ga mora "pokopati".

Delodajalci so po agentih nabrali po raznih mestih tristo profesionalnih skebov, ki so odpovali v Superior, da zavzamejo mesta poštenih štrajkujočih delavcev.

— **Preko Philadelphije, Pa.** je divjal v nedeljo hud vihar, združen z nalivom, gromom in bliskom. Strela je vabila neko ženo, otroka je pa vbiha drevo, ki ga je izruval vihar.

Ob istem času so čutili v Lake Placidu, N. Y. potresni sunek in temperatura se je znižala za 16 stopinj.

V nasprotju s temi poročili, je poročilo o strašni vročini v New Yorku in državi Kansas. Živo srebro je v New Yorku splezalo na 103 stopinj. Gorak južen veter je otežkočeval dihanje in pomnoževal nadležno soparico.

V državi Kansas so imeli skozi minoli teden nestrpno vročino.

— **Po poročilu W. O. Osborna**, komisarja za tuzemski davek, tvorijo človeške slabosti, igranje kart, pušenje in uživanje alkoholnih pijač najbolj masten dohodek za Združene države v minolem letu. Davki so znašali \$344,124,453.

Najvišji dohodek je bil v letu 1911. Letos so pa prešli na davkih za 22 milijonov dolarjev več kakor v letu 1911. Za pobiranje davka je strie Sam imel le \$5,483,000 stroškov.

— **Bogatini v St. Louisu, Mo.** so si izmislili nov šport, da bodo svojemu praznemu in brezdelnemu življenju vtisnili nekaj novega. Dne 20. in 21. avgusta se bodo oblekli v delavske hlače, pili in žrtli v njih, ker jim mogoče jed, ako so oblečeni v frak in klak, več ne diši.

Prva povabila je poslal neki E. Lemp, pivovar in milijonar. Da jim bo jed boljše teknila, se bodo pod vodstvom inženirja W. Elbringa nekaj časa igrali z lopatami in krampi na cestah.

Ako bi sodrga v baržunu in svili morala vsaki dan s krampom in lopato garati deset ur za \$1.75, bi kmalu zgubila veselje do takega športa.

— **Vozniki v čikaških klavnicah**, ki so združeni v lokalni uniji voznikov šte. 710, so izvolili poseben komitej, da se pogaja z ravnatelji klavnic zavoljo nove plačilne lestvice.

Vozniki zahtevajo, da se jim mezda zviša od 5 do 7½ centov na uro. Do sedaj so dobivali vozniki 25c, šoferji pa 30c na uro pri osemurnem delavniku. Ako bodo ravnatelji odklonili zahteve, bo najbrž izbruhnila stavka, pri kateri bodo prizadeti še drugi delavci v klavnicah.

— **Po poročilu** poljedelskega ministra iz Washingtona bo suša hudo oškodila letošnje žetev. Največ bo trpela koruza v državah Kansas, Oklahoma in Nebraska.

Poročilo o pšenici je mnogo ugodnejše. Pridelke zimske pšenice se ceni na 511,000.000 bušljev. To je največji pridelek izvmemš leto 1912. Krompirja se bo pridelo za 82 milijonov bušljev manj kakor leta 1912.

— **Neznanci** so udrli v Pragne, Okla. v okrajno ječo in odnesli 87 galonov žganja in sodček pive. Šerif je žganje in pivo konfisciral na kolodvoru in shranil v okrajni ječi, dokler ne dobi nadaljnjih ukazov od governerja.

— **Blizo Wilmingtona, Del.** sta eksplodirali smodnišnici 11 in 12, ki sta lastnina Dupont Powder Co. Približno 600 funtov smodnika je šlo v zrak. K sreči ni bilo ob času eksplozije nobenega delavca v smodnišnici.

DOPISI.

Barberton, O.

Nepričakovano dogodek, ki se je zgodil dne 1. avgusta, potisnil mi je pero v roke, da obelodanim v "Glasilu" naše napredujoče jednote žalostno in nesrečno smrt Alojzija Kozina, rojaka in člana društva "Triglav", štev. 48.

Dne prvega avgusta je odšel pokojni brat in mladenič na delo v tovarno, ne sluteč, da je to zadnji dan njegovega mladega in nadebudnega življenja. Zaposlen je bil v tovarni "Pittsburg Valve and Fittings" družbe. Delal je pri plavžu, v katerem se je topilo železo. Nakladal je koks v vozičke, katere je drug delavec z električnim motorjem vlačil gori v plavž, kjer je naložil voziček ga je moral prepeljati na glavni tir, ki vodi k plavžu. V trenutku, ko je pokojni brat pripeljal polni voziček na glavni tir, je delavec pri motorju spustil nizdol od plavža dva prazna vozička z vso hitrijo, ker je mislil, da je tir prazen. Zgodilo se je tako hitro, da v osrednjem trenutku pokojnik ni mogel skočiti na stran in prazna vozička sta ga s tako silo pritiskala k naloženemu vozičku, da mu je zdrobilo prsno ogrodnje. Na lice mesta poklicani zdravnik, je zamogel konstatirati le smrt.

Takoj po nesreči me je obvestil o žalostnem dogodku br. Frank Tonja, tajnik društva "Triglav". Stori sem takoj vse potrebne korake, o katerih ne bom govoril na tem mestu, ker bi bilo nemestno. Izjavim le toliko, da je za smrt pokojnega br. Alojzija Kozina odgovorna le kompanija zavoljo nezadostnih varnostnih naprav. To se bo prav lahko dokazalo.

Pokojni Alojz je bil vesten član društva in jednote, povsem miloljubljen mladenič in splošno priljubljen pri tukajšnih Slovencih. Mrtvaški spreved, ki se je vršil popoldne dne 3. avgusta dokazuje najbolj jasno in določno, kakšne simpatije je užival pokojni brat med tukajšnimi Slovenci. Bil je eden največjih in najprijaznejših prevoznikov, kar jih pomeni zgodovina mesta Barbertona. Enako so se izrazili tudi vsi tukajšnji angleški časniki.

Mrtvaškega spreveda so se udeležili poleg društva "Triglav", katerega je bil član pokojni brat Alojzij Kozin, še naslednja društva: Društvo sv. Martina J. S. K. J., društvo Ljubljana S. D. P. Z. in društvo "Miri Slovenec S. S. P. Z.", poleg pa še nebroj drugih občin. Vsem omenjenim društvom in cenjenemu občinstvu izrekam v imenu društva "Triglav" iskreno zahvalo.

Eno najplivnejših in najmočnejših društev v barbertonski slovenski naselbini, društvo Triglav, krajevno društvo napredne "Slovenske narodne podporne jednote," je zopet dokazalo, kaj premora ustranost in resna volja. Bratje, s svojo ogromno udeležbo ste dokazali, da nismo le bratje po imenu, marveč da nas veže ne razrušljiva vez. Ob smrti nepozabnega brata Alojzija Kozina ste dokazali, da nas veže bratska solidarnost v življenju in tudi takrat, kadar smrt poseže v naše vrste, da nam ugrabi zvestega člana. Tretji avgust bo ostal nepozaben v zgodovini društva "Triglav." Omenjenega dne so društveni bratje dokazali, da bratsko mislijo, čutijo in delajo, da se zavečajo v polni meri svoje bratske dolžnosti napram umrlemu bratu.

Pokojni Alojzij Kozin se je rodil 11. maja 1889 v vasi Staje, župnija Ig pri Ljubljani. V Združene države je prišel leta 1912 dne 8. oktobra.

Mladenič, poln nad v svojem sreju, je zapustil svojo rojstno, toda tužno domovino, svoje roditelje, znanee in prijatelje. Šel je v tuji, daljni svet, preko širnega morja v novo domovino, z željo v srejo, da si v tujini ustanovi boljše življensko razmere, lepšo bodočnost. Njemu niti na um ni prišlo, da ta tuja dežela s svojim ogromno razvitim industrializmom vsebuje tisoče nevarnosti za delavca, da bo tudi on v nji legel v prerani grob. Komaj v 24. letu svoje starosti je postal žrtev ameriškega kapitalizma, ki je nagromadil v kratki dobi že tako velike in ogromne katakombe de-

lavskih mrličev, da je danes Amerika po celem svetu poznana kot dežela katastrof.

Pokojni brat zapušča v Ameriki enega brata, v stari domovini pa stariše, katere bo poročilo o nepričakovani smrti svojega ljubljene sina gotovo užalostilo. Posmrtno zapušča svojim starišem in sicer vsakemu enak delež. To bo vsaj kaplja za izgubo ljubljene sina, od katerega sta roditelja gotovo pričakovala pomoči na stara leta.

Truplo pokojnika počiva na pokopališču sv. Avgustina. Pokopani je bil po cerkvenem obredu. Omenil se to, da ne bo barbertonski kolega zopet v "Amerikanskem Slovincu" z lažmi okrunjeval po svoje mrtvega brata. Zadnje čase je bilo polno laži o tukajšnji naselbini v predelih omenjenega lista.

Laži so imele popolnoma nasproten učinek, kakor ga je pričakoval barbertonski kolega. Za to tudi ne vem, komu bi se zahvalil za brezplačno reklamo v "A. S.". dopisniku ali uradniku omenjenega lista. Na zadnji seji društva "Triglav" je zopet pristopilo šest novih članov. To je zasluga jolietške po silo buržoazije. Le tako naprej!

Ljudstvo se ne da dandanes uleči za nos. Časi, ko se je dalo ljudstvo farbati, so minoli. Gospodje v Jolietu to dobro vedo, zato bruhaajo ogenj in žrepla na socialiste in svobodomislece. Gospodje v Jolietu naj si le zapomnijo, da iz njihove moke ne bo kruha. Svet napreduje in ne nazaduje.

Radoveden sem, kaj je napotilo dopisna iz Barbertona, da priobčuje nesramne laži v "A. S."? Ali se ne zaveda, da s tem dela le sebi sramoto? V kratkem bom dokazal, da s svojimi dopisi sramoti le sebe. Svoje dokaze bom obelodanil brez pardona, da bo slovenska ameriška javnost vedela, kakšni ljudje hočejo danes slepomiti z lažnjivimi dopisi v javnosti. Sodili bodo čitatelji! Posebno lep pozdrav bom dobil tudi Janez Kranjec potom izjave tukajšnega njegovega kolega V. Hribarja. Imenitnega ne bo prav nič, ali pomagati se ne more. Kar je resnica, je resnica in resnice se ne more utajiti.

Martin Železnikar, pred.

Collinwood, O.

Neizprosna smrt je pobrala iz naše srede članice Fani Stanger. Pokojnica je bila zvesta in dobra članica društva "Planinski raj", štev. 185. Društvo ji je priredilo krasen spreved, ki se je pomikal od hiše žalosti do cerkve Vnebovzetje Marije. G. župnik Smrekar je blagoslovil truplo rajne in daroval zadušnico. Spreveda se je udeležilo tudi društvo "V boj", štev. 53, s svojo zastavo. V imenu vseh članic društva "Planinski raj" se članom društva "V boj" zahvalim za njih požrtvalno naklonjenost.

Opozarjam članice našega društva, da je društvo sklenilo, da se morajo vse članice udeležiti vsake tretje mesečne seje, ker drugače zapadejo kazni. Plačati bo treba vsaki sestri en dolar v društveno blagajno, ki se ne bo ozirala na ta zaključek.

Prva redna seja se vrši dne 19. oktobra, na kateri morajo biti vse članice navzoče.

Ivanka Grdina, predsednica.

Joliet, Ill.

Društvo "Jolietka Zavednost", štev. 115, je izvolilo na zadnji seji novega predsednika in blagajnika. Predsednikom je izvoljen br. Math Pozek, 1010 Broadway St., blagajnikom pa br. Joseph Starešinič, 107 Ruby St.; oba v Jolietu.

Že nekaj navadnega je, da so tem slabše obiskane seje, tem močnejše postaja društvo. Da se ne ugnezditi na napaka pri našem društvu, priporočam najtoplejšem vsem bratom, da pridejo na vsako sejo vsi, ako jih ne zadržujejo zelo važni vzroki. Društvo je zaključilo, da plača vsakdo 50c v društveno blagajno, ako se tekom treh mesecev nikdar ne udeleži mesečne seje.

Bratje, znano vam je, da moramo delati složno, ako hočemo, da bo društvo napredovalo. Napredek je le mogoč, ako vsi redno zahajamo k sejam in debatiramo o predlogih, ki so v našo korist.

Marsikaterega člana še nisem videl v letu 1913 na seji. Odbor sam ne more sklepati o vseh društvenih in jednotnih zadevah, kakor tudi ne glasovati o predlogih in dopisih iz glavnega urada. Prihajajte redno k sejam in konec leta se boste čudili napredku, ki ga bomo napravili v kratki dobi z združenimi močmi.

Naznanjam članstvu našega društva, da sem se preselil s 304 Jackson st. na 916 N. Chicago ave. nad salon J. Rudmana.

J. D. Kren, tajnik.

Lorain, O.

Spomin na veliko bitko, ki se je vršila leta 1813 na jezeru Erie in v kateri je ameriško brodovje mlade ameriške republike porazilo močnejše angleško brodovje smo obhajali zelo slavnostno v Lorainu. Tudi Slovenci smo se udeležili slavnostnega pohoda po mestu. Slovincem so načelovali mr. Alojz Virant, Joe Svete in Frank Justin. Bili smo združeni, vsa društva raznih jednot in zvez ne glede nato, če je kdo katoličan ali član katere druge organizacije. Zavedali smo se, da spadamo v delavski razred, da le združitev delavskemu razredu lahko prinese rešitev. Na desni strani dolge povorke je bil oder za naše mestne očete, ki so nas lahko dobro presodili, ko so uprli svoje oči v našo standardo s slovenskim napisom, ki jo je nosil br. John Cragger: "Napredni Slovenci v South Lorainu!"

Pri slovenskem oddelku smo imeli vse naše društvene zastave na čelu. In le želeli je, da bi napočil dan, ko se vsi ameriški Slovenci združimo za boljše bodočnost nas in naših potomcev.

John Prudich.

Chisholm, Minn.

Kaj rado se pripoveduje ljudem, ako človek dela in hrani, da si nekaj prihrani za stara leta. To pravilico o hranjenju posebno pripovedujejo delavcem in jim priporočajo, da naj jo vzamejo za čisto in gošo resnico. Zopet drugi uveljavijo, da je svet tako vstvarjen, da morajo eni delati, drugi pa uživati.

Samoposebi se razume, da take pripovedke drže le pri ljudeh, ki ne razmišljujejo o tem, kar jim drugi pripovedujejo. Človek, ki proučava vzroke o današnji bedi, slabem delavskem položaju, kmalu spozna, da je današnji krivični sistem kriv vsega gorja in človeške bede, da se ta sistem lahko odpravi in nadomesti z boljšim. Seveda ne bodo pomagali spremeniti današnjega sistema tisti, ki se v tem sistemu počutijo dobro in živijo na račun delavstva.

Danes se izkorišča ljudstvo v mnogo večji meri kakor v dobi fevdalizma — kraljev, knezov in drugih vsakovrstnih "plemenitnikov". Dandanes vlada kapitalist s svojim ogromnim premoženjem mnogo večje številu podanikov, kakor kateri kraljev. Standard Oil družba, pri kateri ima prvo besedo olnato veličanstvo Rockefeller, narekuje n. pr. po celem svetu, po kateri ceni se bo prodajal petrolej. Milijoni in milijoni morajo plačati ceno, kakršno je določil prvi delničar Standard Oil družbe. Kapitalist — lastnik ogromnih premoženjov lahko zapre čez noč svoje rudnike in obso tisoče delavcev, da stradajo. Da je moč kapitalistov tako silna v današnji družbi in da se ljudstvo ne zave svoje politične moči, s katero bi lahko hkrati strmoglavilo kapitalizem (z njim seveda vse kapitaliste), imajo kapitalisti razne pripomočke, da brzdajo ljudstvo in ga držijo k tlom. Učitelji morajo učiti, kakor jim zapovedo mogotci v kapitalistični državi. Nežna mlada srca morajo zastrupljati z napačnim patriotizmom. Profesor Eliot je na Harvard univerzi celo proglasil stavko kaza za narodnega junaka itd.

Ni čudo, ako ob času stavke, ta koj pošljejo vojaštvo, da s svinčom prisili stavkujoče delavce pod starimi pogoji v sužnost. Tako se je selaj zgodilo tudi v Michiganu. Ali stavkujoči rudarji — razsodni in dobro disciplinirani — niso do sedaj dali najmanjše prilike, da bi vojaštvo nad njimi izkazovalo svojo izurjenost v orožju.

Tudi mali biznismani niso dostikrat zadovoljni, da delavci zahtevajo izboljšanje s štrajkom izločevati svoje zahteve. Da se kaj takega zgodi, je kriv današnji sistem. Današnji sistem zahteva to.

Zato se pa delavci ne smejo boriti proti osebam, ampak proti celemu sistemu. Boj za obstanek v kapitalistični družbi zahteva, da človek izkoristi človeka. Izkoriščanje človeške delovne sile bomo torej imeli dokler bo obveljal današnji sistem proizvodnje in razdelitve produktov. Ko pade sistem, pade vse. Zato pa naš boj (boj delavcev) velja sistemu in ne poedincem.

Anton Mahne.

Eveleth, Minn.

Članom društva "Napredek", štev. 69, priporočam, da naj se redno udeležujejo rednih mesečnih sej. Kdor izostane od treh rednih mesečnih sej zaporedoma, bo v smislu pravil suspendiran za mesec dni. Suspendirani člani ne dobe bolniške podpore za dobo suspendacije. Vsakdo lahko tekom enega četrta leta pride enkrat na sejo.

Naše društvo šteje nad 130 članov. Na seji dne 3. avgusta je bilo navzočih le 24 članov. Naša jednota je ustanovljena na ljudski podlagi in ima iniciativo in referendum. Pravice, zajamčene v naši ustavi, so torej obsežne. Dolžnost veže vsakega člana, da se teh pravic poslužijo, prihaja redno k sejam in razpravlja o vsem, kar koristi društvu in jednoti. Ako se udeležimo seje v mnogobrojnem številu, lahko debatiramo stvarno in obširno o vsaki zadevi, ki se tiče društva in jednote. V takem slučaju bo rezultat razprave gotovo dovoljen in zadovoljil bo vse člane ker bo pretežna večina članov natančno poučena, zakaj se je sklenilo tako in ne drugače.

Marsikdo pravi: "Nisem bil na seji in nič ne vem, zakaj se je sprejel tak predlog!" Brat, pridi na sejo, povej svoje misli, razpravljal o predlogu, spopolnjal ga in predlog bo tak, kakršnega si želiš. Stori tako in vse bo v redu. Ako pa tvojih dodatkov k predlogu ne bodo sprejeli, se boš pa prepričal, da so imeli drugi bratje dobre argumente proti njim in strinjal se boš z njimi.

Bratom, ki ne plačujejo redno in ob pravem času mesečnih assementov, priporočam, da plačajo redno vsaki mesec in sicer pred 25. v mesecu. Blagajnik se večkrat pritoži, da nekateri člani ne plačujejo ob pravem času assementa. Ker je za pravilno poslovanje potreben red, je v interesu vsakega brata, društva in jednote, da vsak član plača svoj mesečni prispevek v času, kot ga določajo pravila. S tem se prihrani tudi blagajniku in tajniku nepotrebna dela.

Thomas Prelovšek, tajnik.

Willard, Wis.

V nedeljo dne 3. avgusta je priredilo tukajšnje podporno društvo "Slovenski Kmetovalci", štev. 198, svoj piknik. To je bil prvi piknik v tej farmerski naselbini. Bil je precej dobro obiskan in v spseh je nad vse povoljen. Vsak udeleženec se je počutil popolnoma domačega v družbi svojih rojakov, s katerimi se je razgovarjal o svojem delu na polju, o letini itd. Plesalželjni pari so se vrtili ob vabečih zvokih prave kranjske harmonike. Tako so udeležniki preživeli nekaj veselih ur ter se prav po domače razveselili. Motil jih ni nihče, kakor se to dogaja po mestih, kjer so Slovenci pomešani med drugimi narodnostmi. S to prireditvijo je naselbina dobila še bolj izrazit slovenski značaj.

Na Willardu imamo dva slovenska društva: eno spada k S. N. P. J. in drugo k K. S. K. J. Vsak naseljenik je tudi v tem oziru preskrbljen.

Ignac Česnik.

Naznanila in vabila.

Yale, Kansas.

Društvo "Bratstvo Napredek", štev. 9, je sklenilo na seji dne 3. avgusta, da se morajo člani udeležiti seje prvo nedeljo v septembru v polnem številu.

Člani, ki bivajo proč od društvenega sedeža, naj vpoštevajo pravila in vzamejo prestopne liste k bližnjim društvom.

Člani, ki ne bodo vpoštevati sklepa z dne 3. avgusta, plačajo 25c v društveno blagajno. Oprostljivi so le tehtni vzroki.

Društvo sv. Barbare, štev. 27, je zaključilo, da se vsak član udeleži prihodnje seje, ker je na

dnevnom redu volitev uradnikov. Na seji se je tudi sklenilo, da se naj odda društveno glasilo unij-skemu listu, ki ni nasproten delavstvu in se naj v tem smislu tudi vzame akcija na prihodnji konvenciji.

Ivan Jenčič.

Collinsburg, Pa.

Društvo "Slovenska Zastava", štev. 64, je na zadnji mesečni seji sklenilo, da priredi veselico v korist društvu dne prvega septembra (Labor day). Začetek veselice ob desetih dopoldne in traja do 12 po noči. Veselica se vrši v dvorani g. Th. Kotouča. Vstopnina prosta.

Člani in članice, ki stanujete izven Collinsburga, udeležite se veselice zanesljivo. To je obletnica našega društva. Kdor se ne udeleži veselice in se ne bo opravičil s tehtnim vzrokom, zapade kazni, ki jo je določilo društvo. Za oprostljiv vzrok velja le bolezen.

Na veselico vabimo uljudno tudi vsa sosedna društva kakor tudi vse tukajšnje slovensko občinstvo. Na veselici bo igrala slovenska godba iz Collinsburga.

Za obilno udeležbo se priporoča ODBOR.

Adamsburg, Pa.

Opozarjam člane društva "Dom in Svet", da naj se prihodnje seje udeležijo v polnem številu. Na dnevnom redu so važne stvari. Pridite zanesljivo vsi, da ne bo kasneje kritike.

Obenem prosim brate tajnike vseh krajevnih društev, katerim smo poslali listke za ponesrečenega brata John Ribiča, da vrnejo neprodane listke v najkrajšem času. Toliko v blagohotno uvajanje.

Seja se vrši dne sedmega septembra ob osmih dopoldan.

Ant. Lavrič, tajnik.

Aurora, Minn.

Naznanjam članom društva "Aurora", štev. 43, da sem prostovoljno oddal tajniški posel. Prihodnje naj se pošilja vse, kar ima stik s tajništvom novoizvoljenemu tajniku: Josip Kozina, 307 bx, Aurora, Minn.

John Žumer, bivši tajnik.

Cleveland, O.

Vsled sklepa redne seje društva "Vošnjikov Venec", štev. 147 z dne 3. avgusta, se strogo apelira na članstvo našega društva, da se bolj redno udeležujejo društvenih sej. Od nobenega člana se v bodoče ne sprejme več kot en assement. Do sedaj se je pripetilo, da so nekateri člani prinesli kar po deset uplačilnih knjižic.

Prosim še enkrat članstvo, da se ozira na sklep seje, ker drugače se lahko dogode neprimlike. Kdor bo hotel plačati assement zt drugega, se ga bo odvrnilo.

V. Kenič, tajnik.

Morgan, Pa.

Društvo "Bratstvo", štev. 6, priredi dne prvega septembra veselico v svoji lastni dvorani. Začetek točno ob dveh popoldne. Svirala bode slovenska godba na pihala iz Beadinga, Pa.

Na veselico vabimo vsa sosedna društva, kakor tudi ostalo slovensko občinstvo. Imeli bomo šaljivo tombolo s krasnimi dobroti.

Posebno članom našega društva priporočam, da se naj zanesljivo udeležijo veselice. Kdor bo izostal, bo plačal 50c v društveno blagajno. Vzemite to naznanje, da ne bo kasneje nepotrebnih zavajiljiv.

Začetek točno ob dveh popoldne. Vstopnina za moške 50c.

Na svidenje dne 1. septembra na veselici.

ODBOR.

Nottingham, O.

Društvo "Zavedni Sosedje", štev. 158 je na seji dne 3. avgusta znižalo vstopnino do zadnjega decembra 1913.

Zdaj ima vsak Slovenec ali Slovenka, ki še ni član ali članica naše jednote najugodnejšo priliko, da se pridruži naši jednoti.

V. F. Koller, tajnik.

Wenona, Ill.

Društvo "Cvetko", štev. 196, je na zadnji seji sklenilo, da priredi dne 16. avgusta veselico v korist društvu.

Na veselico vabimo najuljudnejše vse tukajšnje Slovence in Slovenke. Za vse potrebno — dobro zabavo, izvrstno pijačo, do-

bre smodke, okusen prigrizek in raznovrstno zabavo, bo skrbel odbor.

Vse tukajšnje rojalke opozarjam, da imajo sedaj ngodno priliko pristopiti k našemu društvu, ker je vstopnina zelo nizka.

Ignac Erčul, tajnik.

La Salle, Ill.

Naznanjam članom našega društva "Sokol", štev. 98, da je društvo zaključilo udeležiti se desetletnice društva "Triglav" korporativno. Desetletnica se vrši dne 1. septembra (Labor day). Točno ob pol eni popoldne se zberemo v navadnem zborovalnem prostoru.

Ker se je prijavilo večje število otrok za otroški oddelke, se je zaključilo, da se bo vpisovalo otroke v nedeljo dne sedemnajstega avgusta. Začetek ob desetih dopoldne. Navzoč bo tudi zdravnik.

Opozarjam vse člane, ki so vpisali svoje otroke pri društvu, da naj pridejo ob pravem času in pripeljejo otroke resnično s seboj.

Ignatz Volk, tajnik.

Radley, Kansas.

Društvo "Spoznanje", štev. 72 priredi dne tri in dvajsetega avgusta plesno veselico v korist društvu.

Na veselico vabimo vsa sosedna slovenska društva, kakor tudi ostalo slovensko občinstvo.

Vstopnina za moške 25c., ženske pa vstopnine proste. Hladna pijača se bo dobila od ene popoldne. Ples se prične ob šestih zvečer. Za točno postrežbo bo skrbel odbor.

F. R., tajnik.

Witt, Ill.

Društvo "Edinost", štev. 151, bi rado izvedelo, kje se nahaja br. Frank Kašča. Pred dobrim mesecem je bival v Maryville, Ill. Od tam je zginil in se ne ve kam. Omenjeni brat je bil bolan in bati se je, da se mu je pripetila kakšna neizgoda.

Prosimo brate, sestre in čitatelje, da naj pošljejo obvestilo o njegovem bivališču društvu in tajniku.

J. Bergant,

B. 512 Witt, Ill.

Vesti iz domovine.

LJUBLJANA IN KRANJSKO.

— Strela je ubila v četrtek zvečer v Studeneu pri Ljubljani posestnico Nežo Nagličevo in njeno 18letno hčerko. Mati in hči sta bili na polju. Bili sta takoj mrtvi. Šele pozno zvečer so se prepričali domači o smrtni neizgodi, ker ni bilo matere in dekleta domu in so ju šli iskat.

— Samomor. V sredo okolo štirihi zjutraj se je ustrelil v Št. Petru na Krasu 18letni trgovski sotrudnik Franc Resman pred gostilno Amalije Koemur. Resman je doma iz Zatreznice na Gorenjskem. Zadel se je v prsi in bil takoj mrtev. Vzrok samomoru ni znan. Govore pa, da se je ustrelil najbrže zaradi tega, ker je bil nadomoma odpuščen iz službe.

— Žrtev ljubosumnosti. V bolnici nsmiljenih bratov v Kandijo pripeljali so železniškega delavca s prestreljenimi pljuči. Ko je prišla k njemu sodna komisija, vsled bolečin ni mogel govoriti. Zdaj se je še le izvedelo, da je ustreljen delavec postal žrtev ljubosumnosti in da se piše Simon Juretič, 22 let star, rodom Hrvat. V Kantini blizu Semišča služi za natakario Frančiška Rauch, v katero je bilo več železniških delavcev zaljubljenih. Med zaljubljenih sta bila tudi ustreljeni Juretič in Rožetovič iz Brina. Rožetovič je bil v punco tako zaljubljen, da je zagrozil, da vsakogar, ki bi se punco predrznil le pogledati, kar na mestu ustrelj. Te grožnje pa Juretič ni resno smatral. Baje je natakario imela Juretiča še posebej rada. To je Rožetoviča tako vjezilo, da je proti Juretiču trikrat ustrelil: en strel ga je zadel v levo roko, druga dva v hrbet tako, da je ena krogla šla v smeri proti vratu, druga pa proti pljučam, ki jih je tudi ranila. Juretič bo vsled strele v pljuča najbrže umrl.

— Neizgoda. Pred gostilno Mihaela Žiberta v Tupaličah, se je

dogodila težka nezgoda. Mizar Janez Gašperlin je zapeljal pred gostilno visoko z deskami naložen voz in je skočil z voza, še preden se je konji popolnoma ustavili. Padel je tako nesrečno na kamnita tla, da si je zlomil desno nogo v stegnu prav nevarno. Z večernim vlakom so prepeljali ponesrečena v ljubljansko bolnišnico.

— **Žrtev alkohola.** Z žganjem se je vpijanil mizar Janez Skubie v Smrečju, okraj Kamnik. Okolo desetih zvečer je hotel iti spat na seno, vsled popolne pijanosti je padel 2 metra globoko in zadobil tako težke poškodbe, da je kmalu nato umrl.

— **Kamenje je metal na tovarni vlak štev. 118** neznanec po noči na progi med Verdum in Logatcem. Sprevednik, ki je sedel ob zavori, je dobil dva kamena v glavo, in je ranjen.

— **Velika tatvina.** V Zg. Pirničah so orožniki aretirali dminarja Jožefa Bitenca, ki je 10. januarja t. l. vtilpil po noči v družbi svojega brata Ivana v pisarno papirnice Smith in Menier na Sušaku. Brata sta odnesla iz blagajne 9011 K 49 vin.; vsota je bila pripravljena za izplačilo mezd. Ko so prišli orožniki k Jožefu Bitencu v Zg. Pirniče, je najprej tajil udeležbo pri tatvini, pozneje je pa priznal, da mu je dal brat od plena 1050 kron. Bitene je 240 K porabil za nakup ure z verižico, dveh prstanov, puške in obleke, ostanek je pogнал. Bitenca so izročili deželnemu sodišču. Njegov brat je v reškem zaporu.

— **Dva pretkanca.** Orožniki so zaprli v Spodnji Pirničah radi beračenja in potepništva dva postopača, ki sta najbrže doma iz kamniškega okraja. Da bi zbudila pri prebivalstvu večje usmiljenje, se je eden izdal za slepeca, dočim je bil drugi vodnik in spremljevalec. Oba so izročili pristojnemu sodišču.

— **Tatvina.** Neznani tatovi so udrli ponoči na železniško postajo Trnovo-Bistrica. Zdrobili so okno in s silo odprli ročno blagajno. Odnegli so okoli 100 kron. Orožništvo pridno zasleduje zločince.

— **Požigalka in večkratna detomorilka.** Iz Št. Vida ob Glini poročajo: Pred nekaj dnevi je pogorelo v okolici gospodarsko poslopje posestnika po domače Gadarja. Ker je bilo jasno, da je bil ogenj podtaknjen, so začeli iskati požigalec in so aretirali končno kot požigalko Gadarjevo dekle Marijo Mesner. Aretacija se je izvršila vsled ovadbe gospodarja, ki je izpovedal za dekle silno obtežljivo. Komaj 24letno dekle je imela že pet otrok. Štirje otroci so kmalu po rojstvu nenadno umrli. Zadnji otrok, katerega je imela Mesnerjeva pri sebi, je star dva in pol meseca. Pri izbruhu ognja je našel gospodar tega otroka poleg kupa sene na hlevu, ki je bil že ves v dimu. Posrečilo se mu je, da je rešil otroka, katerega je našel slučajno še o pravem času. Pod tistim kupom je bil zaneten tudi ogenj. Očividno je torej, da je Mesnerjeva podtaknila ogenj, da bi pogorel hlev in v njem njen otrok, katerega je položila h kupu sene. Sodišče je uvedlo strogo preiskavo. Mesnerjeva je sedaj zaprta z rešenim otrokom pri okr. sodišču v Št. Vidu.

ŠTAJERSKO.

— **Učiteljico je hotel zastrupiti.** Iz Maribora poročajo: Učiteljica Pavla Avguštinčič v Šmarjeti na Dravskem polju je dobila hud krč pri zajutruku in še pozneje pri puku. Poklicali so zdravnika, ki je konstatiral zastrupljenje. Preiskava je dognala, da je devetletni učence Ivan Gojčič, ki prinaša učiteljici mleko, nakapal v mleko voljči mleček. Maščevati se je hotel nad učiteljico, ker mora ponavljati razred. Učiteljica je bila v smrtni nevarnosti.

— **Velikanske povodnji v Gradcu in okolici.** V Gradcu in okolici je strašno deževalo in tudi več oblakov se je utrgalo. Povodnj je poplavlila ceste, udarila v stanovanja in kleti, preplavila je železniške proge, odnašala cele dele ceste z blatom. Več mostov se je zrušilo, promet je bil ustavljen.

Ljudje so begali v gornje dele hiš. Velikansko škodo sta napravila potoka Ragnitz in Stifting v Št. Lenartu pri Gradcu. Iz hiš je odnašala voda pohištvo, podirala mostove in zidove. Povodnj je zahtevala tudi dve človeški žrtvi: 68letnega Kašpara Illingerja in 60letnega tipografa Aleksandra Niedenhoferja. Oba so našli mrtva v kletnih stanovanjih, ko so odstranili vodo, ki je narasla do stropov. Požarne brambe, reševalno društvo in vojaštvo so bili ves čas na delu, da so kolikor mogoče omejili in odstranjali nevarnosti. Šele ob 11. ponoči je povodnj ponehala. O povodnjih poročajo iz vsega Gornjega Štajerskega. Zadnja poročila vedo povedati, da je v Gradcu še več človeških žrtev. Škoda znaša več milijonov kron.

— **Zopet nesreča pri trboveljski družbi.** Iz Trbovelj nam brzojavljajo: V soboto je določil paznik Kraner delavcu sodrugu Lesičarju za nedeljo čezurno delo in mu ukazal, da popravi na Gvidu iz tiski za visoko napeti električni tok tri rožene izolatorje, ki so se pokvarili vsled zemeljskega stika. Sodrug Lesičar je šel na stopil na železni oder, na katerem so izolatorji, da jih popravi. Tok pa ni bil izločen. Lesičar ni vedel tega in komaj se je dotaknil izolatornega roga, ko je bil že mrtev. Če bi bila podstavka, na katero morajo delavci stopati pri popravkih, lesena, gotovo bi bilo Lesičarja ubilo. Da se pa trboveljska družba pouči, da morajo biti taki odri leseni in izolirani, je treba najprej človeške žrtve. Sodrug Lesičar je bil dolgoleten član rudarske podružnice v Trbovljah, politične organizacije in konsumnega društva, ter soustanovitelj "Delavskega doma". Star je bil 48 let in zapušča vdovo ter šest otrok; med temi sta dva še popolnoma nepreskrbljena.

KOROŠKO.

— **Utonila je pri Paternjanu** delavka Eva Nagele. Našli so truplo popolnoma golo ob obrežju, obleka pa je visela lepo zrvanana na veji bližnjega drevesa. Iz tega sklepajo, da je utonilo dekle pri kopanju.

— **Neurje.** V Lavantinski dolini je silno neurje. Potoki so prestopili na več krajih bregove in preplavili polja in travnike. Strela je zanesla na več krajih požar. Zvečer so se videli v okolici ognji kot bi goreli kresovi. Neurje je napravilo precej škode, ki se še ne da ceniti.

— **V Celovcu so pripeljali šest** puljskih občinskih defraudantov. Kakor smo svoj čas poročali, je najvišje sodišče razveljavilo oprostilo sodbo rovinjskih porotnikov in je odredilo novo postopanje zoper puljske občinske defraudante, ki bi pred celovčsko poroto. Gospodje tatovi so se peljali z izvoščeki na sodnijo. Če pa vzame delavce žemljo, ker je lačen, ga gonijo uklanjenega kakor največjega zločincega po mestu.

GORIŠKO.

— **Senzacionalna aretacija v Gorici.** V Gorici so aretirali gozdnega svetnika dr. Martina Klingerja, ki je bil pred kratkim premeščen k tukajšnjemu gozdnemu uradu. Aretacija je izvršena na ukaz iz Inomosta. Gre se za soudeležbo pri defraudaciji 500.000 K pri nemški alpski banki v Inomostu. V Inomostu so že prej aretirali gozdarskega svetnika Khuna.

TRST.

— **Samoror grškega generalnega konzula.** V Trstu se je pripeljal grški generalni konzul v Kajiru dr. Georgiades in se je nastanil v hotelu Excelsior. Popoldne pa se je v svoji sobi ustrelil. Policija je pobrala dokumente in jih shranila. Vzrok samomora ni znan.

Zdravniški nasveti.

Dr. F. J. Kern.

O solnčarici.

Vsako poletje, začasa hude vročine umre veliko število ljudi, posebno po velikih mestih, kakor v New Yorku in v Chicagi. Največ žrtev je med revnimi delavci, ki se morajo peči pri vročih plavžih in po železnih tovarnah.

Ime solnčarica je kolikor toliko neumestno. Veliko ljudi umre po tovarnah, ne na solnce. Smrt povzroči nenadno zvišanje telesne toplote. Normalna temperatura (toplota) je 98 stopinj Fahrenheit. V najhujši vročinski boleznini se toplota ne poviša dosti nad 105. Ako je višja, bolnik navadno umre. V času hude vročine se večasi telesna toplota naenkrat zviša na 106 ali 108. Bolnik postane nezavesten in pogostokrat umre.

Pri zdravljenju solnčarice gledamo na to, da znižamo telesno toploto. To se najlažje zgodi z vodo. Ako je blizu jezero ali kaka večja posoda z vodo, naj se bolnika naenkrat položi v vodo. Glava naj se ovije z mrzlo namočeno brisačo ali srajco, če drugega ni pri rokah.

Ako je pri rokah samo majhna posoda mrzle vode, naj se zlije na onesveščena na glavo in po hrbtni. Potem naj se položi bolnik v mrzlo kopel 5 ali 10 minut vsako uro. Na glavo je treba dati ledenomrzle ovitke.

Zraven gornjih navodil je treba bolniku odpreti ovrtnik, srajco in sploh vso obleko, da imajo prsa dovolj prostora za dihanje.

Za preprečitev solnčarice, posebno pri otrokih, so najboljše mrzle kopeli dvakrat ali trikrat na dan.

Kruppov škandal.

Dne 31. julija je pričel pred vojnim sodiščem proces zaradi kapitalističnega škandala, ki je znan vsled razkritij socialističnega poslanca Liebknehta pod imenom Kruppova afera. Obtožbenih je bilo sedem vojaških oseb, in sicer višji intendantni tajnik Pfeifer, lajtnanti materialne uprave Hoge, Tillian, Hinst in Schleuder, in ognjarja Droese in Schmidt.

Do leta 1900 ni imela tvrdka Krupp nobene konkurence. Ko se je začela tudi tvrdka Ehrhardt potegovati za naročbe vojnega ministrstva, so postali v Essenu nervozni. Poslali so nekoga Brandta, ki je prej služil pri artileriji, v Berlin kot ravnateljevega pomočnika, in tu so mu povedali, da ima skrbeti za zveze z vojaškimi nižjimi uradniki in za poročila. Plače je dobival 6000, pozneje pa 7000 mark, povrh pa za "representacijske stroške" 2000, pozneje 3500 mark. Dobil je res zveze pri nastavljenih materialne uprave.

Dne 17. oktobra lanskega leta je izročil poslanec dr. Liebknecht vojnemu ministru 17 "žitnih valjarjev". Tako so imenovali tajna poročila, ki jih je berlinska podružnica Kruppove tvrdke pošiljala glavnemu vodstvu v Essen. Ta poročila so se pisala na stroj in niso imela podpisa. Pošiljala se niso z navadno pošto. Prvi je dobival ta poročila neki Dewitz v roke, ki je določil, kateremu ravnatelju se izroči to ali ono poročilo. Potem so jih shranjevali v tajni omari in vsako leto so se imela uničevati. Politična policija je dala opazovati hišo, v kateri je Kruppova berlinska podružnica. Kmalu je bilo osumljenih dvajset oseb, med njimi neka francoska učiteljica jezikov in ravnatelj družbe kneza Hohenloha. Vojaška komisija je sklenila aretirati sedem najbolj osumljenih oseb. To so sedanji obtoženci. Dne 7. februarja sta prišla vsakega izmed njih po dva častnika in sta jih oddala v vojaški zapor. Sočasno je preiskovalni sodnik konfisciral v Kruppovi tajni omari blizu tisoč "žitnih valjarjev" in dal aretirati imenovanega Kruppovega nastavljenca Brandta, pri katerem so zaplenili 13 zabojev s pismi in drugimi spisi. Preiskava je trajala skozi štiri mesece. Iskali so pa tudi človeka, ki naj bi bil izročil socialistu Liebknechtu material in so vpeljali proti nekemu gospodu preiskavo zaradi tega. Zato je spravlil dr. Liebknecht vso zadevo v parlamentu na dan.

Obtožencem so očitali pregrešek proti zakonu o izdajstvu vojaških tajnosti, podkupljivost in neposlušnost proti vojaškim ukazom. Na razpravo je bilo povabljenih mnogo prič, med njimi častniki, ravnatelj Kruppove tvrdke in vojaški izvedenci.

Narava in država.

V naravi kot ljudje smo vsi skupaj v soglasju; — kot občani, v državi se moramo še le medsebojno zložiti. Seveda aemelj opravilenost države na zmožnosti, da zamore vezi med nami še tesneje spojit kakor priprosta narava.

Ali pa to zamore? — Ej, kakšen namen naj bi imelo to preiskovanje. Izven držav se ne tiskajo nobeni častniki, v državah pa najbrže ne bi trpeli nobenega lista, kateri bi tajil opravilenost držav. Čemu pa soditi, kjer se ne sme vsestransko soditi?

Po navodilu cerkve so se vzgajali ljudje štiri stoletja tako, da se niso upali izkušati cerkvene nauke, še manj pa opravilenost cerkve. Dolgo je zadostoval ta notranji vpliv. Končno se je moralo vzeti zunanjo prepoved in če se je prestopila, tudi najobčutljivejši kazni v pomoč. Ravno tako vzgaja država še dandanes svoje ude tako, da priznajo pred njo samo, a kolikor je mogoče tudi vse njene posebne uravnave in naredbe kot prave in potrebne.

Kolikor več ljudem pa primanjkuje blagoslov države, toliko manj zadostuje oni moralni vpliv. Zakaj koprnjenje po sreči in svobodi živi vedno dalje v človeštvu.

Dvovrstna sredstva imajo zastopniki držav, s katerimi go skušajo podpirati: pametnejši se podajajo zahtevam človeške narave, nespametnejši postavljajo proti tem zahtevam sirovo silo. Slednji iznajdejo sredstva, kakršna je rabila hierarhija, sredstva, ki so pa toliko bolj, kolikor bolj so bila trdka, pospeševala propast hierarhije. Mučenje in gromače pač niso več v modi, toda ječa, izgon, gospodarsko škodovanje se še vedno lahko rabi.

Ugleda hierarhije se ni moglo s temi sredstvi za vse čase podpreti; ali so bo moglo državni ugled z istimi sredstvi dlje časa zdržati? t. j. ali bode zmogla obstati vojaška in policajna država?

— Dandanes se to splošno misli, toda največ le zaradi tega, ker se kaj nasprotnega ne bi trpelo in ker ni v ječah in norišnicah za nikogar nič mišnega.

Gotovo je torej, ako je njen namen tesneja zveza ljudi in ako jej ta namen podaje opravilenost, da država ta namen doseže ali vsaj da ga more in hoče doseči. Gotovo je že zaradi tega, ker mora biti gotovo.

Da, da! Ona veže med nami tesneje vezi; toda — najprej le zunanje. Ona zida poslopje umetne združbe. Ali da to zmore, mora pripraviti najprej za vse enaka tla, mora najprej vse na enako obzorje potisniti. Ali izvrši to, ne da bi iztrgala ljudske duše iz njihovega naravnega soglasja? O tem bi se lahko dvomilo, ako bi se smelo dvomiti. Vsekakor se brigaj kaj malo za to, ali ostane izven zunanje vezi, katero spleta med nami notranja nepretirana. Ona ne more tega zahtevati, ne meriti, ne nadzorovati, ona ne more tega nikakor zagotoviti; ne more staviti naravi tega pogoja, kajti narava ne podpisuje nobenih ugovorov z njo.

Narave narave je popolna svoboda; država hoče ravnati z zunanjim pritiskom. Narava pa dotegne svoje roke iz njenih veriž ter jej pokaže dolg nos. In če skoči za njo liki mačka za ptičem, zleti na zeleno vejo in zažvrkoli veselo pesmico. In tako nimata skupne podlage.

Ako se hoče država z naravo kako uravnati, ako jo hoče za svoje svrhe izrabiti — in to pač mora, ako hoče obstati — tedaj jej mora peruti ostrici. Sedaj ne more več leteti, nego le še lahko skaklja. Višje naravne svobode ne more vloviti v svojo službo, privaditi se mora torej, da živi brez nje. Ako se je pa res temu privadila, postane jej ona svoboda neprijetna povsod, kjer se pojavi in najraje bi jo popolnoma ugonobila. Narava nima nobenih pravic v svojih mejah, država pa ne prizna "naravnih pravic"; za ono pravo, "katero je z nami rojeno" ne vpraša nikdar v svoji pravniški modrosti.

Država prime ljudi za roke, položi drugo v drugo in pravi: sedaj bodite složni, drugače vam pokažem! Kaj jej mar, koliko bi se jih boljše zlagalo, da se jih ne peha in ne prižene tako skupaj!

Dovelj! Človeška narava in z njo vred mesebojne razmere ljudi se smatrajo nezadostne brez popravka države. Bedasta narava mora torej sesti na šolsko klopi in pazno poslušati. Sedaj se začne šele učiti, šolašter jej zabija v glavo kar jej je potrebno.

Ali nastanejo kdaj človeška edinstva, ki zahtevajo od svojih udov le oplemenjeno, ne pa oslabljeno in zasluženo naravo? — Gotovo je zato najprej potrebno, da se razširi razumevanje svobodenega, plemenitega človeka, vera v našo naravno plemenitost.

Razne vesti.

— **Položaj v Mehiki** je tako zamotan, da je predsednik Wilson sklical skupno sejo senatnega komiteja za zunanja dela. Na seji jim je povedal, zakaj je poslal posebnega poslanca g. Linda v Mehiko. Wilson je nasprotnik oboroženega upada v Mehiko.

Nekateri ameriški milijonarji, ki lastujejo ogromna zemljišča v Mehiki, ščuvajo za vojno z Mehiko. Za njimi je vse žolto časopisje, ki prinaša močno pobarvana poročila o grozodejstvih, ki so jih izvršili Mehikanci nad ameriški državljani. Napetost je danes med Mehiko in Združenimi državami tako velika, kakor je bila pred špansko-ameriško vojno med Združenimi državami in Španijo. Nič se ne danes ne čudil, ako bi se vojnim hujšakom posrečilo zaplesti Združene države v vojno z Mehiko, dasiravno je večina ameriškega ljudstva proti vojni.

— **Ko je 20letni Ch. Phillips** peljal voz s ena v Janesville, Wis., je strela udarila v voz. Seno je zgorelo. Phillips je pa z voza mrtev padel na tla. Konji so ostali nepoškodovani.

— **Senator J. T. Johnston** iz Alabame je umrl. Demokratična stranka je imela do sedaj le en glas večine pri posvetovanjih o carinski predlogi, katerega je sedaj izgubila. Ker se po 17 spremembnem odstavku k ustavi volijo senatorji direktnim potom, je demokratična večina v senatu v hudih skripeh. Odvisna je od milosti neodločenežev, ki menjajo vsaki čas svoje nazore o carinski predlogi.

— **Telefonska družba** v St. Louisu, Mo. se ni podvrgla izreku razsodišča, kar je bilo pričakovati. Vsled tega se bo štrajk nadaljeval.

— **"Army in Navy Journal"** podpihava z vso silo za vojno z Mehiko. "Vseeno je", — piše kapitalistični šmok, "koliko bo treba žrtvovati denarja in krvi, vseeno je, koliko ljudi bo izgubilo življenje in imetek, čast naroda zahteva, da takoj nastopimo energično, odločno."

Čast naroda pomeni v kapitalističnem jeziku kapital, ki je naložen v Mehiki in ki ga je treba rešiti. Mi verjamejo, da kapitalisti prav nič ne dajo zato, koliko proletarev pade v vojni, da bo le osiguran njih denar, ki je naložen v mehikanskih zemljiščih in podjetjih.

— **Znani vodja skebov J. Farley** umira v nekem njujorskem hotelu. O vzrokih njegove bolezni molče. Za njim ne bo nihče jokal, k večjem kapitalisti, katere je oskrboval s skebi.

— **Iz Farmingtona, Mo.** poročajo, da so rudarji v svinčeno rudniškem okraju glasovali za štrajk. V okraju St. Francois je zaposlenih nad 4000 rudarjev. Rudarji zahtevajo, da se jim zviša mezd za 50 centov na dan. Organizirani so v Zapadni rudarski zvezi. (W. F. of M.)

— **Na Rock Island železnici** blizu Richfielda, Nebr. je osonbi vlak zavozil v vlak, na katerem se je vozil Cirkus Barnum & Bailey. Cirkuski vlak je vozil v ogibališče, da bi se umaknil osobnemu vlaku, a predno je stal cirkuski vlak na ogibališču, je nakrat pridrldal osonbi vlak in z vso silo zadel v zadnja vozova, v katerem se je vozilo cirkusko osonbi. 43 oseb je ranjenih, tri pa mrtve. Nekateri vslužbenci so poskakali skozi okna, ko so videli, da prihaja vlak v polnem diru, in tako ušli poškodbam.

— **Ruska plemiča morilca.** — 25letni ruski diplomat Dalmatov, sin pravega državnega svetnika, ravnatelja pisarne zunajnega urada v Petersburgu, Dalmatova, in njegov 21letni prijatelj baron Geismar sta zašla na slaba pota. V razuzdanem življenju sta zapravila vsa sredstva, ki so jima bila na razpolago in bila končno odpuščena iz državne službe. Padala sta globlje. Končno sta v njem stanovanju ubila lahkoživko bogatinko Thieme, da bi se polastila njenih briljantov, ki jih pa ništa mogla najti, ter sta jo oropala le dragocen prstan, ki sta ga uro po umoru prodala za 150 rubljev. Obsojena sta bila: Dalmatov na 17 let, Geismar pa na 15 let prisilnega dela, ter na izgubo vseh pravic.

— **Avstrijski državni nastavljeni.** Avstrijo se smatra za državo uradnikov. Opravičeno sicer; od leta 1828 do danes se je število prebivalstva pomnožilo za 66 odstotkov ne vstevši mnogoštevilno osonbi državnih železnic! Na vsakih 50 prebivalecev pride po en državni nastavljenec. Skupno imamo v Avstriji preko pol milijona nastavljenecv. Po seznamu finančnega ministrstva je bilo pretečeno leto v Avstriji sami 66.700 državnih uradnikov, učiteljev in sodnikov, ki dobivajo skupno 263.244.000 kron mezde. Razni vojaško-organizirani redarski oddelki štejejo 43.246 nastavljenecv za 49.652.000 kron mezde. Podrejenih uradnikov in uslužbencev 28.668, ki dobivajo skupno 49.830.000 kron mezde. Nadalje se nahaja v državni službi po pogodbeni odmeri 59.159 oseb, katerih plačevanje znaša skupno 66.660.000 kron, 64.000 stalnih delavcev dobiva 52 milijonov kron mezde. V železniški službi je zaposlenih 175.591 oseb z 177.993.000 kron mezde. V splošnem je bilo v državni službi leta 1911 427.564 oseb, katerih skupni prejemki znašajo 763.049.000 kron.

— **V vasi Mazaio** blizu Celaisa na Francoskem je 44letni Lafont po nekem ostrem sporu šestkrat ustrelil na svojo ženo in jo smrtno ranil. Potem je vtaknil hčerki, ki je par let stara, dinamično patrono v usta. Kmalu nato je nastala strašna eksplozija. Ko so prihiteli ljudje, so našli očeta in hčer strašno razmerevarjena, mater pa umirajočo.

— **Pri preiskavi v tovarni** v Lizboni na Portugalskem, v kateri je pred kratkem eksplodirala bomba, je policija našla veliko množino razstreliva, o katerem niso delavci nič vedeli. Policija je prepovedala prodajo listov "Dia" in "Intrasigente".

— **Ponudbe za tritisoč umetnih** telesnih udov zahteva inserat v nekem nemškem listu za eno izmed balkanskih vlad. Kaj, da je vojna barbarična? Da je žalosten ostanek iz starih časov divjstva? Bog obvaruj! Vojna je imenitna moderna uvedba, krasen pripomoček industrije in trgovine, sredstvo kapitalističnega prometa. Slava vojni, ki pospešuje zaslužek in profit! Tritisoč umetnih rok in nog — kdaj je v miru prilika za tako imenitno kupčijo? Škoda, da ni še nič z umetnimi glavami, tedaj bi bilo še več kupčije. In da niso balkanske države bogatejše. Zakaj po poročilih o izgubah so morali zdravilni odrezati veliko več razstreljenih in razsekanih rok in nog. Ampak za vsakega navadnega prostaka ne morejo države kupovati umetnih rok in nog; večinoma mora zadostovati prazen rokav ali pa kos lesa pod kolonom. Pa kakšna kolajna. Včeraj junaki, danes pohabljeni! Kaj bodo delale umetne roke, za čem bodo hodile umetne noge? Kdo bi to vpraševal! Kapitalistične države so lahko zadovoljne z Balkanci. Zaslužile so pri kanonih, pri puškah, patronah, sabljah. Zdaj zaslužujejo še pri rokah in nogah. Po vojni bo pa treba novih kanonov in pušk; Bog daj kmalu novo klanje, da bo treba tudi še novih rok in nog. In Evropa naj posreduje pri sklepanju miru in določiti vsaki državi kos obrežja. Tedaj bodo potrebovale še bark in prihodnjič se bodo klali še na morju. Diplomacija ne pozabi, da mora skrbeti za kupčijo.

GLASILO
Slovenske Narodne
Podporne Jednote

izhaja tedensko.

LASTNA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljanje:
2821 SOUTH 40th AVE.,
Chicago, Ill.

Velja za vsa leta \$1.00.

AN ORGAN
OF THE
SLOVENIC NATIONAL BENEFIT SOCIETY

Issued weekly.

OWNED BY THE SLOVENIC NATIONAL
BENEFIT SOCIETY

OFFICE:
2821 SOUTH 40th AVE.,
Chicago, Ill.

Subscription, \$1.00 per year.

Politično-socialne spremembe v Združenih državah.

V Evropi sodijo splošno, da so Američani še mlado ljudstvo, kot enota zelo mlad narod. To mnenje posebno prevladuje na Angleškem, kjer še danes smatrajo Amerikance za potomce anglosaksonskega plemena, dasiravno je to pleme v primeri z naseljenici drugih narodov v veliki manjšini. Poamerikanjena imena, n. pr. Shults mesto Schulze ali Vansick mesto Vančić itd. prav nič ne spremene na tem dejstvu. Na Angleškem je vzletelo splošno razširjeno mnenje, da so nositelji teh poamerikanjenih imen prístni potomci Anglosaksoncev, torej otroci angleškega naroda, zato je treba napram republikli igrati ulogo starejšega sorodnika. Smatrajo jih za odraslene otroke, za katere je dobro, da so pod varstvom. To naziranje je popolnoma napačno ne le z ozirom na to, da tvorijo danes večino Slovani, Nemci, Francozi, Italijani in drugi narodi, marveč radi tega, ker Američani prehitro žive. Parvilejše bi se torej glasil, da Amerikanci prehitro dozore. Hiter razvoj dokazuje desetletna Američanka, ki v velikem hotelu naroči obilen in raznovrten zajtrk in na pripombe natakarja odgovori: "Mislim, da bom plačala sama," kakor delavec z Balkana, ki pride v narodni noši in strme občuduje visoke hiše v New Yorku, drugi dan pa že v modri delavski obleki hiti na delo v tovarno, da se mogoče nekaj mesecev kasneje že pridruži kakšni delavski uniji. Balkanski seljak bi za vse na svetu ne zamenjal svoje narodne obleke v domovini z modno, v Ameriki je pa že drugi dan po prihodu vrže od sebe in gre v tovarno, kakor da bi bil od mladih nog industrieln delavec. Od sebe je vrge vse tradicije, vse predsodke, ki jih je imel napram tovarniškemu delu.

Kar opažamo pri posamezniku, to vidimo lahko tudi pri množici. Pred tremi človeškimi dobami so praznovali ustoličenje demokratičnega predsednika, kakor v kakšni staromestni tržaški dal-matinski varni, ali po načinu, ki je bil v navadi pri Anžoku v Šiški, ko je prvi Dalmatince pred kakimi tridesetimi leti odprl prvo gostilno v ljubljanski okolici, v kateri se je točilo vino od 16 do 20 krajearjev liter. Ves divji zapad je prišel v Washington, da vidi Andrew Jacksona, ljubljencem ljudstva. Na stolah so stali farmarji iz raznih držav. Z ostrogami so strgali dragocene zastore iz damasta in preproge v Beli hiši. Hoteli so jim dati okrepčilo, ali krožniki in čaše so ležale razbite na tleh, preden so dosegle dame diplomacije. Oranžni punč so nesli na prosto, da bi množica zapustila prenapolneno sobo in dvorane v Beli hiši. V strašni gneči ni mogel nihče gibati in prijatelj Jacksona se je po večkratnih brezuspešnih poskusih končno vendar posrečilo napraviti krog njega steno, da so ga ubranili množice, ki mu je hotela segati v desnico. Ali divji zapad je danes bolj civiliziran, kakor marsikatera dežela v Evropi. V zapadnih državah imajo žensko volino pravo, iniciativno in referendum, politične institucije, ki jih bodo uvedle tudi druge države na vztriku, ki jih pa pogrešamo v Evropi. Tudi mladeniški oženj, ki

je bil v navadi v dobi Jacksona, ako hočemo rabiti za neotesano obnašanje milejši izraz, se je danes umaknil resnemu razmišljanju, kar dokazuje, da je politično socialno življenje v Zdr. državah izza prve dobe ameriške republike danes pozabljeno.

Woodrow Wilson, ki je kot oseba popolnoma nov tip v politični zgodovini Amerike, se je pred kratkem prav pesimistično izrazil: "V Ameriki je bila doba, ko je žarela Amerika od zaupanja v sebe. Bila je doba, ko se je Amerika hvalila, da edino ona razume bistvo demokratične vlade. Ali danes vidi Amerika, da njeno nebo zakrivajo oblaki; na delu vidi sile, o katerih se ji ni sanjalo v dnevi njene mladosti."

Takšen pesimizem marsikateriga iznenadi, katerega se pa takoj razume, ako se skuša resno zaglobiti v ameriško življenje.

Doba, ko se je občudovalo milijonarje, kako so razsipno zapravljali pridobljene milijone, je za nami. Danes nihče ne občuduje kraljev olja, bakra, železa, premo-govniških baronov in grofov mila, nihče ne opisuje bogatih pojedino za pse, opice in mačke, ampak vsakdo vpraša, kako so ti ljudje prišli do tako neizmernega bogastva, da ga lahko razsipajo kar tjevdan. Še bolj kot bogatstva milijonarjev se pa danes kritizira dimnikom podobne nebotič-nike in cirkuske predstave podobne verske vaje Moodyja in Sankeyja.

Danes se v Ameriki preiskuje in ne občuduje. Mogoče se preiskuje malo preveč, ker se je prekasno začelo preiskavati. Na ta način se danes pride le do avtopsi-je, kjer bi bila prejšnje mogoče še diagnoza. Danes priobčujemo pisma o mahinacijah trusta, ali pisma so bila ukradena s pomočjo detektivske agenture. Skušna se ubežati omrežju velikih industri-elnih družb, pa se zaide v krempel-je še bolj nevarne družbe. Amerikanski privatni detektiv je ravnotako za vse vporaben, kakor avstrijski državni pravdnik. Pinkerton je pred kratkem s svojimi "gentlemanji" čuval več tednov palačo mladega Rockefellerja na Fifth ave., da mu zvezni uradniki niso mogli dostaviti pozivnice, da bi bil zaslišan zavoljo denarnega trusta pred kongresom. Burns, ki je s svojimi "gentlemanji" tudi postal znamenit, je pred vseučelišniki izjavil, da je poklele pri-vatnega detektiva edini poklele, ki pristojna znanstveno izobraženim ljudem. Na vsaki maškeradni veselici, ki jo priredijo milijonarji, se lahko najde privatne detektive, ki so preoblečeni v cigane, morske roparje itd., da pazijo, da nihče gostov ne vzame s seboj, kar ni njegovega. Detektiv je danes najznačilnejša oseba v ameriškem življenju, ki pri milijonar-jih uživa velik ugled. On strelja na delavce, brani hiše bogatinov pred zakonom, vprizarja in odkri-va napade z dinamitom, krađe in aretira, vsak železniški vlak ima svojega privatnega detektiva in najdemo ga v vsakem večjem ho-telu. Detektiv je danes deklica za vse in mogoče postane še grobar demokracije.

Do sedaj je politični bos igral prvo ulogo v kapitalističnih strankah, danes se pa včasih to ulogo prepusti detektivu. Kapitalistične stranke so prizadnjih volitvah druga drugo nadzorovale z detektivji.

Privatni detektiv danes ogroža republikansko svobodo, je nevar-nen obstoj republike. Ravnotako pa ogrožata demokratično ena-kost "stop-watch" (števna ura) in "index-card" (seznam). Vse se meri povprečno. Kar je več ali manj se pa smatra za blodnje. S pomočjo števne ure lahko vsakdo da svoje otroke preiskati in že po dveh minutah lahko ve, ako so njegovi potomci idioti, ali če vse-bujejo željeno povprečnost. Profesori na veliki univerzi vodijo seznam o svojem delu. Nanj zapišejo, koliko časa porabijo, da se pripravijo za predavanja. Kdor najhitreje dela, sme sedeti na vrhu.

Vse hoče biti normalno in splošno. "Vsakdo se ravna po tem," pravijo ljudje. Vsako blago od spodnjega krila pa do koščka papirja se hvali, da je splošno v rabi. Hkrati nosi tisoče in tisoče ljudi široke hlače, naenkrat pa zopet ozke. Vse je klasificirano in

rubricirano, kako v kakšni pruski ksarni za časa Frederika Velikega. Števno uro pa Amerikane v svojem malikovanju imenuje "znanstveno obratovanje".

"Znanstveno obratovanje" se glasi zelo učeno in vzbuja pri Ev-ropejcem občudovanje. Mogoče si predstavljajo pod "znanstvenim obratovanjem" novo ljudsko vlad-o, končno rešitev socialnega vprašanja. V resnici pa "znanstveno obratovanje" ne pomeni konca socialnega vprašanja, mar-več še le njegov začetek. Inženir Taylor, ki je baje izumil "znanstveno obratovanje", ni storil nič drugega, kakor da je principe Machiavellija poamerikanil.

"Znanstveno obratovanje" ne pomeni nič drugega, kakor s pod-kupovanjem in spionažo vleči člo-veštvo za nos.

Števna ura, diktagraph in de-ktiv so v tem slučaju združeni v trojico. In to trojico danes Ame-ričani občudujejo, milijonarji so zaljubljeni vanjo do nšes, ker jim zagotavlja obilno pomnožitev njih premoženja.

Iz zgodovine zdrav-ništa.

Dr. F. J. Kern.

Zanimiva oseba je Ambroise Paré, ki je bil rojen l. 1509. Nje-ga smatrajo Francozje še sedaj za očeta moderne kirurgije (ra-nocelnštva).

Bil je sin revnih starišev in je le z lastno vztrajnostjo dosegel častno mesto, da je bil vrhovni zdravnik in kirurg francoskega kralja. Naučil se je brati in pisa-ti pri domačem župniku. Pozneje je opravljal navadna kmetijska dela. Bil je star nad dvajset let, ko je stopil v službo k nekemu brivcu. Brivci so opravljali v sred-njem veku važno službo. Bili so najboljši kirurgi, kar jih je tedaj živelo. Zdravniki so si tedaj šteli pod svojo čast, da bi opravljali kakor delo z rokami. Kadar je bilo treba puščati kri, (kar se je te-daj velikokrat zgodilo) ali če je bilo treba odrezati nogo ali roko, so poslali bolnike k brivcem. Briv-ci so že tedaj imeli znana zna-menja pred svojimi vrati, nam-reč: krog z rdečo in belo barvan-im pasom. Rdeča barva je po-menila kri, bela barva pa bele obraze. Moderni brivci komaj ve-do, kaj pomenijo znamenja, ki jih še sedaj rabijo.

A vrnilo se k našemu Ambro-žu.

Ko se je pri brivcu naučil puš-čati kri in nekaj drugih operacij, se je vpisal v medicinsko šolo v Parizu. Dasiravno je le slabo znal latinsko in grško, je vendar srečno preстал učene skušnje in bil potrjen za zdravnika. Služil je več let v neki bolnišnici, kjer se je za zameril drugim zdravni-kom radi svojih novotarij. Ni več verjel, kar so napisali slavni učenjaki več stoletij pred njim, ampak je na svojo roko začel iskati potov, kako bi mogel naj-več pomagati bolnikom.

Tedaj je bilo najbolj slavno zdravilo takozvana mumija. Mu-mija je bila baje narejena iz ko-sti starodavnih egiptovskih mrlj-čev in je po mnenju tedanjega sveta imela čudodelne moči v se-bi. Mumija je pomagala za vsako bolezen: ako te je bolel želodec, ti je zdravnik predpisal mumijo; ako si zlomil nogo, si mogel zav-žiti gotovo dozo istega zdravila.

Paré ni verjel, da bi eno zdra-vilo pomagalo za vse bolezni. V mumijo sploh ni veroval. Začel je preiskavati, odkod pride takozva-na egiptovska mumija. Po dol-gem zasledovanju je dokazal, da je bila mumija velik humbug, ka-terega so se posluževali baranta-či z zdravili. Našel je, da mumija ne pride iz Egipta, ampak jo de-lajo na Francoskem iz zmletih ko-sti raznih živali: maček, psov itd. Včasih so izkopali mrljče in njih kosti prodajali za sveto mumijo iz Egipta.

Tako je bila vera v mumijo raz-širjena med zdravniki in med ljudstvom, da je bil Paré skoro spoznan za krivoverca. Izdal je več spisov o zdravništvu v fran-coskem jeziku, kar je bilo smatra-no za nekaj zločin. Do tedaj so bile vse take knjige pisane v la-tinščini. Zdravniki so mu očitali, da pohujšuje ljudstvo in napada slavno zdravniško vedo. Vendar mu je tedanji francoski kralj šel na roko in ga povzdignil za glav-nega kirurga svoje armade.

V angleški prestavi z l. 1628. sem bral zanimive popise raznih bojev, ki so bili tedaj na Fran-coskem na dnevnem redu. Opisuje, kako so tedaj zdravili rane in kako so stregli bolnikom.

Do njegovega časa je bilo v na-vadi, da so polili vsako veliko ran-o z vrelim oljem. To je sicer ustavilo kri, a povzročilo grozne bolecine, od katerih je nešteto bol-nikov umrlo. Paré je upeljal nov način za ustavljenje krvi, da se žile prevežejo z nitjo ali vrvi-co. Namesto vrelega olja je nama-zal rane s hladilnimi mazili.

Posebno zanimivo opisuje, ka-ko je ozdravil nekega slavnega generala. Imel je prestreljeno no-go. Zdravilo ga je več vojaških zdravnikov iz stare šole. Navzle-temu se je rana vnela in general je bil že blizu smrti. Tedaj pokli-čejo Paré-a. Našel ga je v temni sobi, ležečega na nesnažni poste-lji. Rano je imel zavito z vročim oljem in je trpel grozne bolecine. Ker je imel hudo vročino, so mu zdravniki prepovedali piti mrzlo vodo, zato je revež trpel silno že-jo. Dajali so mu razna zdravila, mumijo in drugo ničvredno meša-nico.

Paré ukaže bolnika prenesti v najbolj zračno sobo. Položili so ga na čisto posteljo. Rano je iz-mil in jo namazal s hladilnim ma-zilom. Ukazal je skuhati najboljše goveje juhe, da se bolnik okrepi. Dal mu je piti vina in mrzle vode, da potolaži žejo. V nekaj tednih je bil general na nogah.

Velike zasluge si je Paré pridob-il v znanju porodništva. Iznasel je več novih metod, nekatere pa zopet na novo vpeljal. Njegov učenec Mauriceau je s pomočjo njegovih iznajdb (z obračev) rešil življenje njegovi hčeri.

Vse delo tega velikega moža, kaže, da pri zdravništvu največ pomaga "cimin sense", ali po slovensko zdrava pamet. Mumij sedaj ne požirajo bolniki, požira-jo pa razna patentirana zdravila, ki mislijo, da ozdravijo vse bole-zni, ali pa hodijo k maznem, ki zdravi vsako bolezen z elektri-ko in X — žarki, kar je isto kot zdraviti vsako bolezen z mumijo, narejeno iz mačkinih kosti. Elek-trika in X — žarki so dobri za gotove bolezni, vendar je teh le majhno število.

Paré je dočakal visoko starost, nad 80 let. Bil je Hugenot (pro-tesant) in je ubežal smrti v strašni noči sv. Bartolomeja, l. 1572, ko je bilo pomorjenih nad 10.000 protestantov, le vsled naklonje-nosti kralja.

Denar.

Dr. Jos. Agneletto.

V početku meničnega razvoja je meniča vsebovala tudi eleme-nte čekov. Zname, glasovite bankir-ske tvrdke so izdajale svojim de-ponentom, ki so služila napram pogodniku v oddaljenem mestu kot plačilno sredstvo ali bolje kot akreditiv na tamošnjo banko, ki mu je izplačala v gotovini svoto, v kolikor je bila pokrita z depozit-om pri prvotni banki. Taka potri-dila so krožila od banke do ban-ke, dokler se niso povrnila k pr-votni banki izdateljski (giro, gi-rare).

Kot najstarejša denarna zavo-da bi navedel beneški "Monte vecchio" iz l. 1156. in genovsko "Cassa di S. Giorgio" iz l. 1407. V 13. stoletju so se pričela nem-ška mesta združevati v razne me-stne zveze v svrhu skupne obram-be svojih interesov in najvažnejši pojav tega družabnega stremel-ja je bila "Hansa", v svojem bi-stvu združba trgovcev nemških mest pod vodstvom mesta Lübeck (Lübeck). "Hansa" je pospeš-ovala nemško trgovino po vsej Ev-ropi in ž njo širila nemški vpliv zlasti proti vshodu. Vsa tedanja trgovina je bila na severu v ro-kah "Hanse", na jugu pa Benetk in Geneve in povsod je stopalo de-narno gospodarstvo na mesto na-turalnega. Ta naravni razvoj, v katerem so se mesto razvetovala in obogatela, je povzročil epohalen preobrat v tedanjem gospodar-skem in družabnem življenju, in zadal je prvi udarec srednjeve-skemu fevdalizmu. Na mesto sta-novske plemenitaške vojske so stopile plačane čete in v javni u-pravi se je fevdalno plemstvo jelo nadomeščati z državnim uradni-štvom. Ker so se množili državni

stroški, se je uvedel denarni da-vek, ki je bil v začetku le oseben in ki so ga plačevali le srednji in nižji sloji.

Podjetnik je odkupil delavčevu delo z denarjem in ves proizvod je ostal njegova lastnina. Delav-ske sile so se podjetnikom nudile po razmerno nizkih cenah in tako se je kapitalizmu odprla pot do svobodnega razvoja.

V ono dobo spada odkritje A-merike in novih izvoznih dežel. Težišče trgovine se prenese s sre-dozemskega in baltskega morja v atlanski ocean; Špansko in Por-tugalsko se razvijata, Italija pro-pada. Denarni trg se preseli iz Ita-lije na Francosko, Nizozemsko in v južno Nemčijo. Že leta 1602. na-hajamo v Amsterdamu, kjer je bi-la osnovana "Vshodno-indijska kompanija", prvo borzo. V Nem-čiji so imele v rokah denarni mo-nopol in šeasom tudi monopol v trgovini z nekaterimi predmeti (baker) posamezne družine. V glavnih mestih so dospeli zlasti židje do velikega gospodarskega vpliva; na Flanderskem so od 14. stoletja dalje posojevali denar s 60% do 200% obresti.

Denarni kovinski princip, ki vi-di denarno veljavo le v vrednosti kovine, se je povsod do vrhunca svoje praktične izvedljivosti za Ludovika XVI. v zvezi z merkan-tilizmom. A hitri razvoj francoskih podjetij in spekulativni duh tega naroda je že l. 1720. prisilil John Law-a, da je začel izdajati denar-ni surogat v obliki asigntov na zemlje misisipske, kar pa je pri-vedlo francoske finance na rob propada. Realna vrednost 45 mi-lijard frankov-asigntov je padla na 1/3% nominalne vrednosti. Pa tudi po vseh drugih evropskih drž-avah nahajamo ob koncu 18. sto-letja že močno razširjen papirni denar.

Dandanes razlikujemo kurentni denar, drobšč in trgovinski denar. Prvega mora vsakdo sprejemati neomenjeno kot zakonito plačilno sredstvo, med tem ko je dolžan sprejeti drobšč samo do določene svote (do 50 K v srebrnih kronah, do 250 K v petkronskih komadih). Izvzemši državne zamenjavalne urade. Trgovinski denar nima v tuzemstvu zakonitega plačilnega svojstva, ampak se uporablja zla-sti v inozemstvu in trgovini po njegovi tržni ceni. Naj omenim tu le levantinske (Marije Terezije) tolarje (=K 1.955) in vshodne-azij-ske rupije (nemške). britanski tr-govinski tolar in mehikanski pia-ster, ki veljajo v orientu kot naj-vvažnejša plačilna sredstva.

Poleg tega imamo residualni (o-stavši) tekoči (kurentni) denar z prejšnjih denarnih er. n. pr. av-strijski goldinar v sedanji dobi.

Pri vsakem denarnem sistemu moramo razlikovati denarno vred-nost, ki jo pripisuje država denar-ju, to je nominalna ali imenska vrednost in kovinska vrednost, ki jo ima v denarni enoti zapopade-na kovina. Tako je srebro ene kro-ne pri kurzu 24 d pro Troy Ounce*) vredno le 35 vinarjev. Veli-ke važnosti v današnjem prometu je denarna kurzna vrednost, to je tržna vrednost, ki jo ima denar v inozemstvu brez ozira na vred-nost njegove kovine; odvisna je od vsakokratnega kredita, ki ga vživa gospodarstvo matere-države na svetovnem trgu. Končno bi omenil še valacijsko vrednost, to je vrednost residualnega denar-ja izraženo v novih denarnih eno-tah, n. pr. 1 fl = 2 K.

Valuta ali veljavo sploh je de-narni sistem kake države, ki do-ločuje razmerje med denarno in kovinsko utežno enoto, iz katere kovine je denar kovan. V Nemčiji se kuje iz 1 kg čistega zlata 2790 M, v Franciji 3344 in 3/9 Fr., na Angleškem 136/567 liversterlin-gov, v Avstriji pa 3289 K. Z zaka-nom z dne 2/8. 1892. drž. zak. št. 126. bila je v Avstriji uvedena zla-ta veljavo, in zlati denar se mora sprejemati v plačilo neomenjeno. A poleg kronskih zlatov oziroma bankovcev se morajo sprejemati v plačilo neomenjeno tudi stari srebrenjaki ali goldinarji, vsled čes-ar naša valuta ni čista in enotna.

*) N. pr. Fugger, po Hausfug-gerju, tkalec iz Augsburga (1367.) in Welser.

*) Ako srebro notira v Londo-nu za 1 unčo (= 31.1035 g) po 24 pens (= 2 K 40 h) ali ako velja 1 kg. z 9250/00 čistega srebra 77 K 40 h.

ampak mešana, menuje se tudi z ozirom na dejstvo, da obstaja po-leg glavne, zlate veljave, še dru-ga, manj pomembna soveljava — šepava veljavo (hinkende Wäh-rung); namreč zlata veljavo šepa, ni izvedena čisto in ekskluziv-no, radi svoje srebrenje spremlje-valke. Tak pojav imamo tudi v Franciji, a tam tiči vzrok v zabrat-nitvi svobodnega kovanja srebr-nega denarja.

Le vsled pridržane stare valu-te in zakonite določbe, da 1 fl — 2 zlati kroni, morajo Avstriji sprejemati v plačilo goldinarje z navedenim vrednostnim razmer-jem, čeprav je kovinska vrednost goldinarja enaka komaj 96 vinar-jem zlate veljave. Tu se narodne-mu gospodarju vsiljuje vpraša-nje: Kje je askati temelja tej za-koniti določbi? Na to odgovarja Knapp v svoji knjigi "Die staat-liche Theorie des Geldes", da bi-stvo denarja ne obstaja v vredno-sti kovine, iz katere je kovan, am-pak, da je njegovo bistvo izklju-čeno pravne narave, to se pravi, njegovo vrednost določuje zakon, je torej nujna, vsak državljan ga mora sprejeti v plačilo po določe-ni veljavi; v tej splošni obvezno-sti, ki je velike gospodarske važ-nosti, pa stopi kovinska denarna vrednost v ozadje. Pojavi se pa zo-pet, čeprav sodočujejo pri tem tudi drugi momenti, tam, kjer pride v poštev kot tržni objekt in določa njegova tržna cena. Naj-jasnejše se to vidi pri državnem papirnem denarju, katerega ko-vinska vrednost je enaka nič, imenska vrednost pa enaka vred-nosti kovanega denarja. Državno-pravni moment, da mora država ničvredni papir proglasiti za pla-čilno sredstvo, imenuje Knapp "denarno kartelitet". Seveda si moramo biti pri tem v svsti, da tega državno-pravnega momenta ni pripisovati toliko suvereno do-ločujoči državni moči, kolikor dr-žavnemu kreditu, ki je temelj kar-telitete. V zgodovini imamo dosti primerov, ki kažejo, da je pro-klamirana denarna vrednost ne-kaj nesamostojnega, od gospodar-skega stanja in kredita odvisne-ga. Za državnega bankrota v Avstriji l. 1911. se avstrijski dr-žavljanji niso zmenili za cesarski patent, ki je nalagal državljanom dolžnost, da sprejemajo papirni denar; odklanjali so ta denar, ozi-roma zahtevali do 20 fl v papirju za predmet, katerega cena je zna-šala v srebru le 1 fl.

*) Agio — razlika, za katero se denarna enota z običajnim de-narjem plača nad imensko vred-nostjo; disagio — razlika, za ka-tero se denarna enota z običajnim denarjem plača pod nominalo. (Dalje prihodnjič).

UREDNIŠTVU DOPOSLANI MESEČNIKI.

"Naši Zapiski", socialistična revija, prinaša v 7—8. številki zanimivo in znanstveno vsebino: Juraj Demetrovič, Zagreb: Nova faza jugoslovanskega pitanja i socijalna demokracija. — Etbini Kristan, Ljubljana: Sanctio prag-matica. — Drag. Lončar, Idrija: Avstro-ogrsko vprašanje in Polja-ki. — A. Stebi, Sarajevo: Delav-ski problem in organizacije. — K. Slane, Novo mesto: Vseničišče v Trstu. — Anton Kristan, Ljub-ljana: Delavske zadruge za Trst, Istro in Furlanijo. — H. Tuma, Gorica: Seksuelni problem. — Fr. Milost, Trst: Pot v socializem. — Fran Albrecht: Elegija. — Pre-gled.

"Naši Zapiski" stanejo za Ameriko K 6.40 na leto. Stari let-niki se dobe po K 2.50 in prideja-ti se poštino. Naroča se: "Naši Zapiski", Gorica, Primorsko, Av-strija.

"Naše Zapiske" toplo priporo-čamo vsem delavcem, ki želijo razširiti svoje znanje. Revija je pisana v poljudni besedi, da je lahko razume vsak preprost de-lavec.

V New Yorku je prišel izhaja-ti "Slovenski Ilustrovani List". List prinaša povesti, gradivo o gospodinjstvu in gospodarstvu. Uredništvo izjavlja v svoji prvi številki, da bo list nepolitičen, in da je namenjen pouku, izobrazbi in zabavi. List je v veliki obliki osmerke, mehko vezan in stane \$2.50 na leto. Izhaja enkrat v me-secu in se naroča: Slovenski Ilu-strovani List, 1595 third Ave. New York.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: CHICAGO, ILL.

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik: Jakob Miklaučič, Lock Box 3, Willock, Pa.
I. Podpredsednik: Martin Štefančič, R. R. 2, Pittsburg, Kans.
II. Podpredsednik: Louis Skubic, 2727 S. 42nd Crt, Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 S. Lawndale, ave., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 4635.

Blagajnik: Martin Potokar, 1625 S. Centre ave., Chicago, Ill.

Zapisnikar: Jožef Kuhelj, 9476 Ewing ave., So. Chicago, Ill.

NADZORNI ODSEK:

Anton J. Terbovec, Box 25, Denver, Colo.
Dragotin Pogorelec, 508 Moffat St., Pueblo, Colo.
Thomas Golob, Cor. 8th & Wright St., La Salle, Ill.

POROTNI ODSEK:

Anton Hrast, P. O. New Duluth, Minn.
Martin Železnikar, Box 276, Barberton, O.
John Šare, Box 131, Evergreen, Alta., Canada.

UREDNIK "GLASILA":

Jože Zavertnik, 2821 So. 40th ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

M. A. Weisskopf, M. D. 1801 So. Ashland ave., Chicago, Ill.
Vse denarne zadeve in stvari, ki se tičejo glavnega urada, se imajo pošiljati na gl. tajnika.

Pritožbe glede nerednega poslovanja, na predsednika nadzorne- ga odseka A. J. Terbovecu.

Zadeve prepirljive vsebine predsedniku porotnega odseka, A. Hrastu.

Vse druge stvari, ki imajo stik z "Glasilom", izvzemši spremembe naslovov uradnikov krajevnih društev pa Glasilu 2821 40th Ave., Chicago, Ill.

Marco Visconti.

Zgodovinski roman. Italijanski napisal Tommaso Grossi.

(Dalje.)

Tedaj je Visconti vrzel na mizico še tisto zadnje pismo, katero je držal v roki, in dejal sam pri sebi z grenkim nasmehom: "Tudi presvitli moj nečak! Kaka milost!" Na to je vzel v roke neki drugi list, ki ga je bil pri prvem pregledovanju v stran postavil, ter ga je odprl in začel brati. Bil je list Lodrisia, njegovega svetovaleca. Po Markovem odhodu iz Milana ga je namreč Lodrisio vedno obveščal o vsem, kar se je godilo. Jeden sel je bil vedno na poti ter je vsaki teden menjal pisma med njim in med Markom. Dopisovala sta si pa s posebnimi znamenji, katera sta znala le ona dva brati. Tako sta se bila domenila, da bi mogla tudi oddaljena na jeden od drugega pospeševati osnovano zaroto ter ravnati se po okoliščinah.

Kakor hitro se je zaslislalo, da se je cesar obrnil proti Lombardiji, je Lodrisio začel vspešljivo tati Marka, naj bi šel za njim z upornimi Nemci iz Ceruglia in ga prijel od zadej, kakor se je bil že sam Marko prej izrazil, da namerava storiti. Mej tem bi Lodrisio v Milanu zanetil vstajo in bi mu šel naproti z mestno vojsko, ki je bila še vedno nasprotna Azzanu in ki nikakor ni hotela pustiti v mesto sestradanih in tatljivih čet krivega cesarja. Toda Marko ni mogel tedaj še začeti. On si ni bil še tako pridobil upornih vojakov iz Ceruglia, da bi se upal peljati jih v boj proti osebi njihovega naravnega gospoda. Podal se je bil pa v Lucco še najbolj zato, ker se je nadejal pridobiti tam precejšno svoto denarja, katero je nameraval porazdeliti med tiste Nemece, svoje podložnike, da bi si tako tembolje zagotovil njih ljubezen in udanost.

Toda zgodilo se je, kar se pač mnogokrat dogodi na svetu. Trenotek, v katerem se je vse dozdevalo zrelo, ta važni a minljivi trenotek, katerega bi se bilo moralo v teku vloviti, je bil že mimo. Kasneje so se stvari drugače zasukale. Novi dogodki, katerih ni mogel nikdo naprej videti, so bili popolnoma spravi iz tira zaroto, nameravano v Milanu.

Navdušena ljubezen do Marka se je bila polagoma zmanjšala, odkar ni bilo ljudstvo več deležno njegove velike darežljivosti ter ga ni videlo več po njegovi navadi jezdit po Milanu, lepega, vpludnega, in sijajnem spremstvu vitezov in opod; odkar ni bilo več slišati šuma njegovih veselje in obedov; odkar niso krožili več njegovi pikri dovtipi, katere so prej njegovi prijatelji raznašali, da so se naglo širili med ljudstvom — dovtipi, kateri so ljudstvu neizrečno ugajali, ker so bili laskavi za njega in mogotcem v kvar.

Prvaki lombardskih mest, ki so bili na skrivnem zanj, so bili tudi zgubili pogum, ko so videli, da se stvar tako zavlačuje, ne da bi se prišlo do kakkega sklepa. Dosti jih je bilo že poprej nezadovoljnih z Markom zaradi njegovega vedenja, katero je bilo včasih skrajno čudno, odkar se je bil udal tisti blazni ljubezni. Izvir te ljubezni sicer ni bil še znan, a videti so se mogle vsaki dan njene posledice.

Močno zaslombo je imel še Marko pri duhovnikih, katere je bil poslal papež Ivan navlašč zato, da bi pospeševali njegovo podjetje. A tudi ti, ko so videli, da njihovega prijatelja od nikoder ni, in so slišali, da Bavar hiti proti Lombardiji, so spoznali, da se morajo drugim obrniti za pomoč, če niso hoteli popolnoma zanemariti cerkvenih koristij v tistih pokrajinah, ter sami pasti v oblast Azzona. Ta, ki je bil razžaljen, ko je bil šibek, bi se bil namreč spomnil tega, brž ko bi se čutil močnejšega vsled Bavarjeve pomoči.

In duhovnikom ni bilo treba dolgo razmišljati, da bi vedeli, kam se obrniti. Kajti, če je bila za nje prihodnost mračna, ni bila nič kaj svetlejša tudi za Azzona. On je bil zvedel, da cesar, ki se je vračal v Lombardijo z nepokorno in uporno vojsko, je bil jako srdit in razjarjen še najbolj proti njemu, deloma, ker on mu ni bil še popolnoma splačal svote, obljubljene za podeljeno mu dostojanstvo, in deloma, ker je cesar sumil, da je on dogovorjen z Markom v zadevi ceruljevskih vojakov, katere sta menda morala oba zadrževati, da bi se ne vrnili pod njegovo zastavo. Tresel se je novi gospodar milanski, in tresla sta se tudi njegova strica Luchino in Ivan pred tem razdražljivim, skupim in verolomnim človekom, kateri je bil izdal vse gibeline v Italiji in storil tudi njim toliko mesecev trpeti v monških ječah. Neznosna jim je bila misel, da bi morali še kdaj priti v njegovo oblast.

Te okoliščine so morale zelo olajšati sporazumljenje. In res se je Azzone prvi obrnil do duhovščine ter dal slišati, da je pripravljen podvreči se, in duhovščina ga je sprejela z odprtimi rokami. Brž so bili jedini v tem, da se odločno izrečejo proti Bavarju ter da mu bojo z vso silo branili vstop v deželo. Na ta način je novi gospod milanski našel svojo rešitev ravno po tej poti, po kateri je imela priti njegova poguba. Kajti, ko se je sprijaznil s cerkvijo, so mu takoj bile na razpolago vse sile, katere so se prej toliko časa zbirale proti njemu.

Vse to je bilo znano Marku že od prej. Iz Lodrisijevega pisma je pa sedaj izvedel, kakó se je Milan v naglici utrjeval, da bi se mogel postaviti v bran proti cesarju. Takó tudi, da ljudstvo v Monzi, Lodiju ter v mnogih drugih mestih in trgih se je izjavilo, da pusti rajše svoja mesta do tal porušiti nego udati se mu. Svoj prvotni načrt da je bil sedaj povsem neizvedljiv, ker so se bile

vse stranke tesno oklenile Azzona, da bi se branile proti občemu sovražniku. On naj bi čakal neodločen, in potem, če bi videl, da zmaga cesar, bi ga pridobil za se s tem, da bi mu zopet pripeljal ceruljevske vojake; takó bi dobil od cesarja namestništvo, katero bi on gotovo odvil Azzonu, da bi ga kaznoval za njegovo upornost; a če bi Bavar izgrabil, bi se mogel skazati pred zmagovitim namestnikom s to zaslugjo, da je v osodnem trenutku zdržal tiste nemške vojake, da niso še oni s cesarjem planili v Milan.

Osrčeval ga je, naj bi bil dobre volje, ker njihovo podjetje ni bilo razkrito, ker sporazumljenje duhovščine z namestnikom nikakor ni bilo popolno in iskreno; in ga je vspešljivo, naj bi še nadalje občeval s kardinalom Bertrandom Del Poggetto, z Avinjonom in s Florencijo, da bi mu prišli na pomoč, kadar bi bil čas, zopet nategniti niti zarote, ki so sedaj res bile zrahljane a vendar ne pretrgane.

Ko je Marko končal branje, je nevoljno vrzel pismo na mizo. "Samo prikrivanje in lokavost!" je dejal. "V kakli trdi učilnici me vzgaja ta... O, jaz nisem ustvarjen za to podložbo!... In vendar... — ni končal stavka, ampak vzel je Azzonovo pismo in ga odprl. Netak namestnik ga je tudi obveščeval obširno o novih dogodkih, navajal mu je razloge, ki so ga bili prisilili, izreči, se proti Bavarju, in ga je prosil, naj bi zadrževal ceruljevske Nemece, da bi ne pritekli na pomoč njegovemu sovražniku. Nadalje ga je prosil, da bi podpiral od svoje strani ponudbe prijaznosti in zveze, storjene raznim občinam v Toskani in Romanji; nazadnje ga je še vprašal za svet gledé vtrjevanja Milana.

Druga pisma raznih lombardskih graščakov so bila skoro vsa jednake vsebine. Gospodje so se v njih izgovarjali, da so se le radi sile oklenili Azzona, ter so zagotavljali Marka o svoji udanosti do njega. Te njihove izjave so bile vse kolikor toliko zmedene in nenadno hladne. Marko se je grenko nasmehoval, ko je čital besede in reke, s katerimi so njegovi stari prijatelji skušali zagrniti svojo nestalnost. On je pre-dobro poznal ljudi, da bi se bil za to jezil ali le začudil. "Ti pač mislijo, da je že vse končalo za me", je dejal sam pri sebi, "a ko izvejo, da je v moji oblasti Lucca, in ko se zjasnijo stvari v Lombardiji, se že zopet zdbrikajo z menoj."

Tedaj je ukazal poklicati Pelagruo. Ta se ni mogel dosti nadejati, da je našel svojega gospodarja kot kneza takó mogočnega mesta, v tem ko si ga je on mislil le poveljnika uporni tolpi tam v nekem gradu doline Nievale. Stopaje v dvorano, se mu je globoko klanjal ter napravljaj se, da mu izrazi svoje začudenje, svoje veselje; toda Visconte mu ni pustil časa k temu, ampak ga je takoj vprašal:

"Ali si videl Lodrisia, predno si odšel?"

"Dá, on sam mi je izročil pisma, katere sem vam prinesel."

"V kakih razmerah je z namestnikom?"

"V takih, kakor si sam želi: namestnik ga jako čišla. Njemu je poveril vtrjevanje pri mostu Archetto, ki je, kakor vsi zatrjujejo, najvažnejša stran mesta."

"Torej so se Milanci odločno postavili?"

"Kar najodločneje, in se silno oborožujejo!"

"Pa povej mi, ali imajo orožja dovolj?"

"Izpraznili so vse zaloge orožja; noč in dan delajo sulice. Kmalu bo pripravljenih štirinajst velikih strojev, s katerimi bojo lučali kamenje in druge predmete. Vtrjujejo zidove in stolpe; mimo tega delajo devet novih velikih stolpov iz lesa. Na vsakih vratih plapolá mestni prapor. Koj ko zagoni veliki zvon pri poveljništvu, bodo morali vsi tisti, ki morejo orožje nositi, biti na določenem mestu, in takó bo še hitreje ko v jedni uri štirideset tisoč bojnikov na mestnem obzidju."

Te vesti so vzbudile pravo navdušenje v Marku; oči so se mu zasvetile, obraz mu je zažaril radosti in srčnosti.

On je vedel gotovo najbolje, da to soglasje vseh meščanov, ta gorečnost, ki je enakomerno pre-

šinjala vse, bi mogla bolj ko nobena druga okoliščina vtemeljiti priljubljenost namestnikovo, in torej biti v kvar načrtu, kateri je on, Marko, s tal o vstrajnostjo že toliko časa skušal izvesti. Toda on je cenil in stavil nad vse drugo slavo svojega rojstnega kraja, čast svojega milega Milana.

"Slišiš", je dejal svojemu oskrbniku, "porečeš Lodrisiu — sicer mu bom to pisal, pa reci mu vendar-le — naj ojača utrdbe poleg tieinskih vrat, kjer so mlini pri Tesinellu, da ne bo nedostajalo mestu kruha. Tudi naj zapre in zadrži vodo, toliko da bo tekla čez most svetega Eustorgia. In ti pazi, da se bo moj grad Rosate mogel braniti naskoka, če bi Bavarju šinilo v glavo, da bi šel tja."

"Torej", je odgovoril Pelagrua nekačo omahujé, "se hočete kar očitno postaviti?... Lodrisio mi je priporočil, naj bi vam tudi z besedo rekel..."

"Nisem prašal za svet Lodrisia, a toliko manj tebe", je dejal Marko osorno. "Poskrbi, da iz svojih graščin v Martesani in Castel Sepirin pošljejo ljudi in živeč v Rosate. Pelavicino naj bo po-

veljnik moštva, a ti boš skrbel za živila. In zapomnita si dobro oba: gorje vama, če bi na dvorišče mojega gradu stopil jeden Bavarjev vojak, dokler bo moglo še deset naših ljudi po koncu stati in dokler se bo dalo še kaj grizti okolo kosti zadnjega kljuseta iz mojih hlevov."

Oskrbnik je urno odgovoril, da stori vse, kar mu je ukazano. Tedaj mu je gospod dal znamenje, naj odide, in je odhajal. Toda predno je prišel do vrat, se je Marko premislil, in ga pozval nazaj rekoč:

"Pa o Ottorinu kaj mi poveš?" (Dalje prihodnjé.)

RES DOBRA ZEMLJA.

Ker so bili naši rojaki ponovno oicganjeni in "očifutarjeni" ter zapeljani po nekaterih zemljiških agentih na podlagi neresničnih poročil in ker zaradi tega rojaki v svojo lastno škodo imajo zaupanja tudi v poštena podjetja, izjavljamo mi na tem mestu, da povrnemo vsakemu rojaku, ki pride gledat našo zemljo ter pronaide, da smo mu poročali neresnigo, vse potne stroške in vso zamudno časa.

Naša zemlja: črnikasta, mastna in nenavadno rodovitna, brez peka in močvirja. Dobolj zdrave in dobre vode. Številni potočki teko čez našo zemljo. Podnebje zdravo in prijetno. Vodstvo obline v slovenskih rokah: slov. državna sola; pošta, prodajalni, postaja blizu. Delavnica za konč serviranje kumar ter mlekarne blizu. Pridelki se lahko in dobro prodajo. Mesto z okrog 1000 prebivalci blizu. Skratka: zemlja na Willardu, kjer se je že naselilo do 100 rojakov, a kupilo skupno nad 150, je najboljša, kar se jo prodaja med Slovence, zato jo kupujejo tudi taki rojaki, ki so si ogledali že vse druge kraje, kjer se prodaja rojakom zemlja. Cena \$18 akre, ne več ne manj. Plačilni pogoji zelo lahki. Natančnejše o vsem v našem slovenskem opisu Willarda s slikami. Se danes pišite ponj na: Adria Colonization Co., 322 Reed St., Milwaukee, Wis. — Ig. Kušljan in L. Zakrajšek, upravnika.

Dostavek: Sedaj je pravi čas za ogledanje, ker se lahko na lastne oči prepričate kaj in kako raste na naši zemlji. Vedite pa, da mi ne dajemo kupcem zastoj krav, strojev in tudi ne lotov, ker vse to stane denar, katerega mora plačati kupec iz svojega žepa zato, da ga drugi lažje preslepe torej v svojo škodo. Mi prodajamo dobro zemljo po nizki ceni, zemljo, na kateri more farmar ugodno živeti ter lepo napredovati. That's all!

Na prodaj imamo tudi več obdelanih in deloma obdelanih farm zraven ali blizu Willarda po zelo ugodni ceni.

KAKO POSTANETE PREMOŽNI.

Kdor želi postati kdaj premožen, samostojen in neodvisen farmar z malim denarjem, naj si kupi zemljo v Crivitzu, Marinette County, Wis., kjer je že naseljenih mnogo rojakov, ki Vam lahko povedo, da je zemlja zelo rodovitna, na kateri obrodijo vsi poljski pridelki prav obilno, zdrava pitna voda, zdravo podnebje, ne kamenja in ne močvirja. Tu se kupi zemlja naravnost od lastnika T. Kersten-a samega, zato dobite dosti ceneje, kakor če kupite od kake kompanije, kateri morate dati velik zaslužek. Ker je že lastnik precej star in bi se rad hitro znebil vse zemlje, dobi vsak kupec po zelo nizki ceni. Zemlja raste vsaki dan v ceni. Pridite in ogledite si predno kaj kupite. Vožnja se povrne vsakemu kupecu. Lahko odplačevanje na 10 let. Ne kupite zemlje tam, kjer še ni nihče naseljen, ker ne veste, če se bo dalo na njej živeti ali ne. Pišite v slovenskem jeziku za pojasnilo in po knjižico na zastopnika.

N. PIKLOR, 1526 W. 21st Street, Chicago, Illinois.

Potovanje v staro domovino potom Kašparjeve Državne Banke je najceneje in najbolj varno.

Naša parobrodna poslovnica je največja na Zapadu in ima vse najboljše oceanske črte (linije). Vozni listki, (šifkarte) po kompanijskih cenah. Menjalnica starokrajskega denarja. Kupujemo denar vseh držav sveta pozornih cenah. Kašpar Državna Banka izplača za 5K - \$1 bres odbitka. Pošiljamo denar v vse dele sveta po jako nizkih cenah; ravnotako izdajamo drahte. Stojimo v zvezi z najbogatejšimi slovenskimi bankami v stari domovini, in pri nas ni še nobeden, kar ta banka obstoji, (23 let), zgubil še centa. Pišite po cene v slovenskem jeziku. Kašpar Državna Banka sprejema denar na hranilne vloge in plačuje 3% od vsega vloženega denarja. Banka ima \$5,318,821 premoženja. Slov. Narod. Podp. Jednota vrši svoj denarni promet s Kašpar Državno Banko. -:-:-

Kaspar State Bank
1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill

Prekinjeno delo.

Naše vsakdanje življenje bi moralo biti tako urejeno, da bi ostali čvrsti in da bi mogli v polni meri uporabiti svoj čas in svoje zmognosti. To bi učinkovalo na nas, da bi bili zdravi in močni. Noben naših organov ne sme prekiniti svojega dela v škodo celega telesa.

Pa tudi največja skrb včasih ne more preprečiti, da se delovanje kakega organa zmanjša ali da se sploh ne prekine. Dogaja se, da noče želodec sprejemati hrane ali vsaj toliko ne, kot jo potrebuje telo. Včasih prenehajo jetra ali kak drugi organ z delovanjem in posledica je, da človek postane zaprt. V takih slučajih, ko so oboleli prebavni organi, je najboljšo sredstvo

To vino Vam očisti celi sistem, brez bolečin in drugih nepravil. Ojači Vam tudi prebavne organe in s tem celo telo.

USTVARI DOBER TEK,
POSPEŠI IZLOČITVE IN
OLAJŠA ZAPRTNICO,
NOTRANJE BOLESTI IN KRČE,
GLAVOBOL, ZLATENICO,
KOLCANJE IN BLJUVANJE.

Vspešno je pri vseh takih boleznih, pri kojih trpi želodec in pri kojih opazimo zmanjšanje teka, zaprtnico in slabost. Priporočamo jo pri nervoznosti, povzročeni po neprebavi in pri nerednem perilu, povzročenih po kronični zaprtnici.

V LEKARNAH

JOS. TRINER,

UVAŽALEC IN IZVAŽALEC.

1333.39 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Kenilworth.

Roman. Spisal Walter Scot.
Poslovenil J. Z.

— Lord, božja smrt! — to je bil njeni najkrepkejši izraz, — kaj to pomeni? Mislili smo dobro o vas in postavili vas v našo bližino... Ali to nismo storili radi tega, da bi se vi postavili med solnce in njegove zveste podložnike. Kdo vam je dal moč ugovarjati našim ukazom ali nadzorovati naše služabnike? Jaz hočem na tem dvoru in v tem kraljestvu poznati le eno gospo, pa nobena ga gospoda. Bojer ne sme trpeti raditega, ker je vestno vršil svojo dolžnost napram meni... Ker sem kristjanka in kronana kraljica, bi vi težko dali odgovor na to... Bojer, pojdite. Ravnali ste kot pošten mož in zvest podložnik. Tu ne bomo trpeli nobenega grajskega gospoda.

Bojer je poljubil ponujano roko in odšel, čudeč se nad vspehom, ki ga je dosegel s svojo drznostjo.

Suseksova stranka se je smehljala zmagovito, grofa Leicesterja je bila v isti meri pobita. Grof Leicester je stal ponižno in ni drznil z besedico se opravičiti.

Elizabeta je imela v navadi, da je poniževala svoje dvorjane, zato je bilo pametno, da ji ni ugovarjal in se je tako kraljica napajala veselja, domišljajoča si, da je njena moč neomejena.

Ko se je kraljica naslila kraljevske moči in se je v nji zopet vzbudila ženska, je imela sočutje s svojim ljubljencem, katerega je užalostila. Opazila je zmagosne smehljaje pri Suseksovi stranki, zato je po kratkem molku zopet prišla govoriti, da bi izbrisala ta vtis.

— Kar sem rekla lordu Leicesterju, velju tu za vas, lord Suseks. Na dvoru kraljice se ni treba obdajati s takim ugledom, da prihajate kar s celo svojo stranko.

— Milostljiva kraljica, — je rekel Suseks. — Moji pristihi so si pridobili velik ugled na Irskem, Skotskem in proti vstašem na severu. Pa vsaj...

— Lord nobene bitke z besedami, — je segla vmes kraljica. — Upam, da se lahko pri lordu Leicesterju učite skromnosti, da bi naše oči sprejeli molče... Lordi, poslušajte! Moj stari oče in moj oče, sta v svoji modrosti odločila, da plemenitniki v tej civilizirani deželi ne potujejo s takim nerodnim spremstvom. Ali mislite, da se je žezlo v moji roki spremenilo v motovilo, ker nosim žensko obleko? Povem vam, da noben kralj v krščanskem kraljestvu ne trpi, da bi bil njegov dvor preobremenjen, njegovo ljudstvo tlačeno in da bi se kalil mir vsled moči, ki so jo nekateri prisvajajo... Lord pl. Leicester in lord pl. Suseks, zapovem vama, da postaneta prijatelja, drugače bode ta pa naša v kroni, ki jo nosim sovražnika, ki je premočan za vaju.

— Veličanstvo, — je prišel Leicester, — vi ste studenece časti, zato veste najboljšo, kaj sem dolžan svoji časti. Vam sem na razpolago in vam zagotovim, da nisem jaz povzročil razmerja, ki je danes med menoj in lordom Suseksom. Nikdar ni imel vzroka, da bi ga smatral za svojega sovražnika, dokler se ni meni zgodila velika krivica.

— Veličanstvo, kar se tiče mene, — je rekel Suseks, — ne morem apelirati proti vaši vladarski volji. Vendar bi pa rad izvedel, na kakšen način se je grofu Leicesterju zgodila krivica, ker moj jezik ni nikdar spregovoril besede, katere bi ne mogli zagovarjati v boju na konju ali peš.

Kar se pa mene tiče, — je vzkliknil Leicester, — bo moja roka vedno branila moje besede, kakor roka človeka, ki se piše Radklif.

— Lorda, — je rekla Elizabeta, — te govorance niso pristojne na tem mestu. Ako ne moreta krotiti svojih strasti, bomo našli sredstva, da vaju ukroto. Podajta si roki in pozabita na nasprotstva.

Nasprotnika sta grdo pogledala drug drugega in nihče ni hotel storiti prvega koraka.

— Suseks, — prišla je z nova kraljica, — zapovem vam... Leicester prosim vas!

Besede je tako povdarila, da se je ukaz glasil kakor prošnja in prošnja kakor ukaz. Molčala sta oba in ostala trmoglava, dokler

se ni njen glas spremenil v direktno povelje.

— Gospod Henrik Lij, — je rekla častniku v službi, — pripravite oddelek straže in ladjo... Suseks in Leicester, zapovem vama, da sežeta drug drugemu v roko... Pri božji smrti, če se bo upiral, bo dihal zrak v Toverju. Vasa ošabna srca bom uklonila, pri besedi kraljice!

— Ječo bi človek lahko prenašal, — je pripomnil Leicester, — ali težko bi pogrešal vaše veličanstvo. To bi bilo zame toliko, kakor če bi bil izgubil življenje in svetlobo... Suseks, tu je moja roka.

— In tu je moja, — je rekel Suseks. — Mislim resnično in pošteno; ali...

— Nič več, — je segla vmes kraljica. — Tako je in tako mora biti — in pogleda je lorda blagohotno. — Ako se vi, pastirji ljudstva, združite, potem me dobro za čredo, ki jo vodimo. Lorda, povem vama, da so spori slabo vplivali na vaše spremstvo in služinčad... Lord Leicester, v vašem spremstvu je človek imenom Varnej.

— Da, milostljiva kraljica, — je odgovoril Leicester. Predstavil sem ga pri poljubovanju kraljevske roke v Nonsuhu.

— Njegova zunanost je bila čedna, — je rekla Elizabeta, — vendar ne tako prikupljiva, da bi zapeljala mlado dekle iz poštene hiše, da bi njegovi lepoti žrtvovala svoj dober glas. Ta fant je zapeljal hčer vrlega in starega viteza Robsarta z Lidkotskega dvorca. Bežala je z njim iz hiše očeta kakor zavrženka... Lord Leicester, ali ste bolni, da ste postali tako blede?

— Ne, milostljiva kraljica, — je rekel Leicester, ki je zbral vse svoje moči, da je spravil te vesede iz ust.

— Lord, bolni ste, — je ponovila kraljica s sočutnim glasom. — Pokličite Mastersa, osebnega zdravnika... Kje so leni fantje? ... Zgubili bomo kinč našega dvorca vsled naše nemarnosti... Ali je mogoče Leicester res, da se bojiš moje nemilosti, da ti prihaja slabo. Ne dvomi, da bi te grajali radi prestopka, ki ga je izvršil služabnik! Kdor hoče splezati v orlovo gnezdo, ne vpraša, kdo lovi ščinkovce ob vznožju propada. — Ali slišite? — je zašepetal Suseks Raliju. — Vrag mu mora pomagati. Vse, kar bi družega strmoglavilo v prepad, njemu pomaga pri njegovem poletu. Ako bi kateri iz mojega spremstva storil kaj takega...

(Dalje prihodnjič.)

Strašna noč.

Anton Čehov:

(Konec.)

Tudi v sobi svojega prijatelja sem ugledal — kakor pri sebi — rakev!

Rakev mojega tovariša je bila skoro dvakrat večja od moje in njena oprema mu je dajala poseben ožojen značaj. Kako je prišla sem? Da je bila to optična prevara, o tem ni bilo nobenega dvoma več... V vsaki sobi ni bila rakev! Očividno so bili moji živci bolni. Halucinacija! Kamorkoli bi šel povsod bi zagledal pred seboj bivališče smrti. Ob pamet sem, ohlel sem na nekaki rakovmaniji, in po vzrokih, da se mi je zmešal um, ni bilo trdna dolga stiskati, da sem se le domislil na spiritistično sejo in na besede Spi nozove.

— Ob pamet! — sem si mislil v strahu in se prijel za glavo. — Moj Bog! Kaj sedaj?!

Glava bi mi kmalu počila, kolena so se mi šibila... Dež je lil kakor iz čebra, veter me je skoro prepihal, pa nisem imel ne plašča ne čepice. Da bi se vrnil ponje v prijateljevo stanovanje, ni bilo misliti — presegalo je moje moči. Strah me je krepko stiskal v svojem hladnem objemu. Lasje so se mi ježili, z obraza mi je curjla mrzel pot, dasi sem bil prepričan, da je le halucinacija.

— Kaj sedaj? — je nadaljeval Grobar. — Ob pamet sem itak že. zdaj naj se pa še prav temeljito prehladim. K sreči sem se domislil, da biva nedaleč od Mrtve nišice moj dober prijatelj, zdravnik Pokopališnik, ki je pred kratkim

umrl, bil je z menoj tisti večer na spiritističnem sestanku. Brž sem se napotil k njemu... Tedaj še ni bil oženjen z bogato trgovko in je stanoval v petem nadstropju v hiši državnega svetnika Mr. vačnika.

Pri Pokopališčniku so čakale moje živce nove muke. Hiteč po stopnicah v peto nadstropje sem zaslišal strašen hrup. Odzgor je nekdo tekel z velikimi koraki in krepko zaloputnil vrata.

— Pomagajte! — sem zaslišal obupen klic. — Pomagajte! Hišnik!

Vtem hipu mi je prihitela po stopnicah nasproti temna postava v kožuhu, s pomečkanim cilindrom...

— Pokopališnik! — sem vzkliknil spoznavši svojega prijatelja. — Ali ste vi? Kaj vam je, za božjo voljo?

Pokopališnik se je ustavil in me krčevito zgrabil za roko. Bled je bil, težko je sodel in se tresel po vsem telesu. Oči so mu plaho begale, v prsih mu je hropelo...

— Ali ste vi, Grobar? — je vprašal z zamolklim glasom. — Ali ste v resnici vi? Bledi ste, kakor da ste ostali od mrtvih... Ali ste v resnici vi? Ani ni le prikazen... Moj Bog... kako strašni ste...

— A kaj je vam? Saj vas ni spoznati?

— Oh ljubček, potrpite, da se oddahnem... Kako sem vesela da vas vidim — če ste v resnici vi, in ne le optična prevara. Prokleti spiritizem... Tako je zgrabil moje živce, da sem, pomislite prišedši domov videl v svoji sobi... rakev!

Svojim ušesom nisem verjel in sem ga prosil, da naj ponovi še enkrat.

— Rakev, resnično rakev! — je dejal zdravnik in sedel ves utrujen na stopnice. — Nisem strahopetec, ampak sam vrag bi se prestrašil, če bi po spiritističnem večeru v tem zadol ob rakev!

Ves zmešan sem jeelja je pravil zdravniku o rakvah, ki sem jih videl jaz...

Celo minuto sva gledala drug drugega z začudenimi očmi, odprtih ust. Drug drugega sva začela ščipati dvomeč, ali ni vse to halucinacija.

— Oba čutiva bolečine, — je dejal zdravnik, torej ne spiava in ne gledava drug drugega v sanjah. Torej tudi rakev, ki sva jih videla, niso optična prevara, temveč gola resnica. Kaj napraviva sedaj, prijatelj moj!

Celo uro sva ostala na hladnih stopnicah in se udala vsem mogočim uganjanjem in domnevam, močne naju je hladilo, in sklenila sva, da se otreseva malodušnega strahu, zbudila sva slugo in se podala z njim v zdravniško stanovanje. Vstopivši v sobo smo pričali svečo, in videli rakev ovito z belo srebrovino, z zlatimi špicami in čopi. Sluga se je pobožno prekrižal.

— Zdaj lahko doženemo, — je dejal doktor ves blede, tresoč se po vsem telesu, — ali je rakev prazna... Ali ima svojega stanovnika?

Po dolgem, razumljivem obotavljanju se je zdravnik pripognil in šklepetajoč z zobmi od groze in pričakovanja je potegnil pokrov z rakeve. Pogledali smo v krsto in...

Rakev je bila prazna...

Mrliča ni bilo, v njej, pač pa smo našli v rakvi pismo sledeče vsebine.

Dragi Pokopališnik! Znano ti je, da so premoženjske razmere mojega tasta strašno razdejane. Zlezel je v dolgove do grla. Jutri ali pojutrišnjem zapečatijo nje govo imetje, in to upropasti njegovo in mojo rodbo ter ugonobi naše pošteno ime, ki mi je dražje od vsega. Na včerajšnjem posvetu smo sklenili, da poskrjimo vse dragocenosti, ker obstoji vse imetje mojega tasta v rakvah (kakor ti je pač znano, je moj tast največji izdelovalec rakev v mestu), smo sklenili, poskrjimo vse lepše rakeve. Obračam se do tebe, do svojega prijatelja, pomagaj mi rešiti naše imetje in varuj našo čast! V nadi, da nam pomagaš rešiti naše imetje, ti pošiljam, dragi prijatelj rakev, ki jo izvoli skriti v svojem stanovanju. Brez pomoči prijateljev in znancev smo izgubljeni. Nadejam se, da mi ne

odrečeš, tem bolj ker rakev ne ostane preko tedna. Vsem ki jih štejem za naše resnične prijatelje, sem poslal po eno rakev in se zanašam na velikodušnost in plemenitost. Tvoj Ivan Čeljust."

Po tem dogodku sem se zdravil tri mesece za živčno kapjo, naš prijatelj, rakvarjev zet pa je rešil svojo čast in imetje; otvoril je pogrebni zavod in prodaja spomenike in nagrobne kamne. Njegov zavod ne vspeva posebno dobro, vsak večer, kedar se vracam domov se bojim, da zagledam poleg svoje postelje bel mramorni spomenik ali pa razložen mrtvaški oder.

Veliki Slovensko-Angleški Tolmač, obsega slov.-angl. slovnico, razgovore, pisma in navodilo kako postati državljan poleg največjega slov.-angl. in angl. slov. slovarja. Knjiga je nujno potrebna vsem onim, ki se res želijo naučiti angleščine. Cena v platnu trdo vezana (420 strani) je \$2. ter se dobi pri **V. J. Kubelka, 538 W. 145. St., New York, N. Y.** (Advertisement.)

Kje je vaš želodec?

Nek slavn zdravnik je rekel, da po jedi bi mi ne smeli vedeti, kje je naš želodec; to se pravi, da bi ne smeli občutiti najmanjše bolezn ali vznemirjenja. — Popolnoma zdrav človek bi ne smel občutiti, kje je njegovo srce, njegove obisti ali njegova jetra. Kakor hitro vam želodec naznanja, kje da je, z boleznimi slabostmi, bluvanjem ali ožojnostjo, bi se smeli zanesti na Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. Ono ojači želodec, urejuje prebavljenje in olajšuje zaprtnico. — Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino je dobro hišno zdravilo, ki je velika odpomoč v gotovih boleznih, nervoznosti, bluvanju, krču, zgubi apetita in zaprtici. V lekarnah Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. Trganje v živcih, pretege in otekline se hitro ozdravi z Trinerjevim linimentom.

(Advertisement.)

Zoper krč v želodcu

kalerega povzročila driska — vzemite

Severovo zdravilo zoper drisko

(Severa's Diarrhoea Remedy)

ter ne uživajte drugih prvi dan, nego toplo vodo. Ta način je zelo uspešen. Pokušajte ga in prepričate se. Cena 25 in 50 centov.

Za rane in odrge

Za ureze in ožganine, ni bolj šega nego je

Severovo Zdravilno Mazilo

(Severa's Healing Ointment)

To mazilo ima na stotine uporab. Imejte ga vedno pri roki. Nekdaj ga boste rabili. Cena 25 centov.

Nosni katar,

senena nralien in prehlad v glavi se takoj vdajo učinkom

SEVEROVEGA

Mazila zoper katar

(Severa's Catarrh Balm)

Poskusite ga. Nebo vam žal. Cena 25 centov.

V lekarnah ali od nas.

W.F. SEVERA Co.
CEDAR RAPIDS, IOWA

SLOVENSKO - HRVAŠKI STAROKRAJSKI ODVETNIK,

(ADVOKAT)

DR. PERO PERIC

office Room 1503-4 City Hall Square B'l'd'g
139 N. Clark Street, Chicago, Ill.

Odvetniška pisarna za vse avstro-ogrške in ameriške pravne posle zastopa na vseh sodiščih. Tirja delavske poškodbe v slučaju nezgode in smrti. Prevzema vse odvetniške-sodnijske posle za stari kraj. Kdor želi o moji pisarni podatkov, naj se popraša pri Mr. Martinu Potokarju. -- -- --
Pišite v slovenskem jeziku.

EMIL BACHMAN, 1719 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Največja slovenska trgovina za ZASTAVE, REGALJE, ZNAKE, KAPE, PEČATE itd. v Ameriki.

Izdeluje zlate znake za vsa slovenska, hrvaška, češka, slovaška in srbska društva v Ameriki.

Pišite po naš veliki cenik ki je tiskan v vseh slovanskih jezikih in kateremu so priložena zahvalna pisma od poznanih društev.

Lastnik je rodom Čeh, piše slovenski in hrvaški in je član S. N. P. J., odkar se je ustanovila.

KRASNI GRAMOFON za \$10.00

takoj in \$2 mesečno.

\$75 "Columbia" stroj za \$38 z 12 pesmi prosto.

\$40 Gramofon za \$28 in zraven plošče prosto.

Pišite še danes po krasen katalog.

TRANSATLANTIC CO.

74 CORTLANDT STREET
NEW YORK, N. Y.

PRODAJAM ZEMLJO V SOLNČNI FLORIDI!

Vi lahko kupite eno naših farm v Floridi iz vaših prihrankov \$5.00 na mesec ali 17c na dan. Samo 7 milj do jezera Ashby, Volusia countija, Florida. Na razpolago imamo fino zemljo, katere cena bo v par letih še enkrat večja. Precej Slovencev je že kupilo zemljo od mene. Potrebujem dobre in vestne agente. Pišite za pojasnila:

ANTON FLORI,

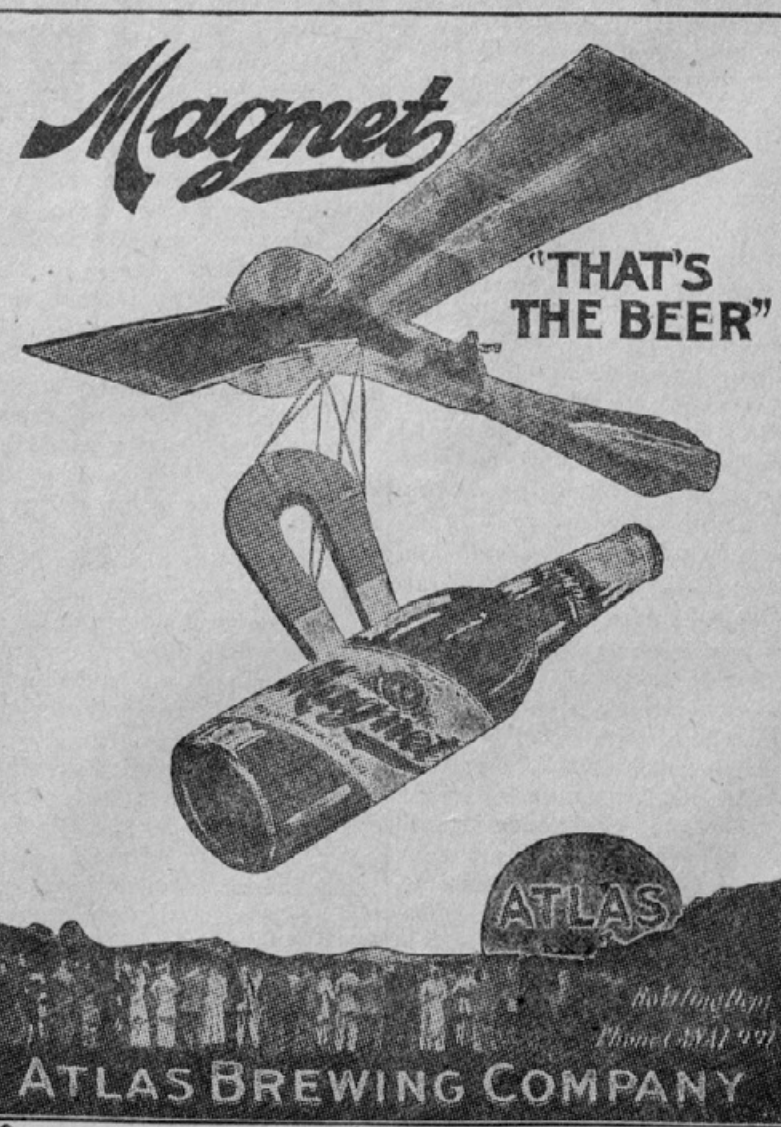
GENERAL AGENT FLORIDA ZEMLJE,
406½ N. Broadway, Pittsburg, Kans.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI JE

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce. "GLASILO" in "PROLETAREC" se tiskata v naši tiskarni :: :: ::

Pravo česko pivo iz žateckega hmelja.

Naročite si en zaboj pri nas.
Gotovi smo, da Vam bode ugajal.

Tel. Canal 991.

J. F. ROUŠAR, ravnatelj.

Kaj je življenje in kako je nastalo?

Iz Hearstovih nedeljskih listov.)

Človek je živo bitje, ki ima zavest. Človek ve o samem sebi le to, da živi, da opazuje in da se zaveda — to se pravi, da ve ali saj misli, da ve, kaj se godi okrog njega.

Ali človek se zaveda le do gotove meje. Mi vidimo le gotove vrste barve, drugih pa ne vidimo. Vidimo gotove žarke luči, toda nahajajo se še drugi žarki svetlobe, ki jih naše oči ne morejo videti. Slišimo gotove glasove, ampak žuželke slišijo marsikaj, kar človeško uho nikdar ne sliši, medtem ko na drugi strani mravlje pod našimi nogami mogoče ne slišijo grmenja v oblakih, ki ga čuje človek.

Vse, kar vemo — vse, kar človek ve o sebi, je le, da živi. Ne vemo pa, kaj je življenje.

Mogoče kateri poreče: "Ne briga me, kaj je življenje!" Taki ljudje se po svoji inteligenci lahko merijo z nagimi gentlemeni v osrednji Afriki. In še zadovoljni so! Ampak resnično inteligentni človek se pa le zanima s takimi abstraktnimi vprašanji; kajti želja po razvozljanju velikih problemov in znanj trditve, češ tega ne bomo nikdar znali ali to je nemogoče, je šele dokaz prave človeške inteligence.

Pravo človeško bitje stremi za tem, da zve, kaj je življenje, kje se je začelo in — posebno — kam vodi. Vsa vprašanja dneva — finance, industrija in vse drugo — so toliko kot nič, če se primerjajo z velikimi, večnimi vprašanji življenja in večnosti, s katerimi se največji — do danes — človeški veleni ukvarjajo že stoletja.

Prijatelj, ti sedi in čitaš ta članek. Gledaš z očmi na papir. Tvoje oči so sestavljene iz brezkončnih milijonov, biljonov in biljonov neizrečeno majhnih stvari, ki jim pravijo atomi; ti atomi so zbrani v malo večje stvarce, ki jim pravijo molekuli in tile molekuli tvorijo mreno, oziroma tisti del očesa, na katerega odseva svetlobo tega članka, ki ga čitaš. Črne črke odseva v papirja v tvojem očesu; odsev na oko je pravzaprav narobe. Naše oko v resnici vidi vse narobe, ampak optični živci zaobrne in uredi vse tako, da vidimo prav. Novorojeni otroci vidijo nekaj časa vse narobe.

Tvoje oko je zvezano po živcih z možgani in kar vidiš tiskanega na tem papirju, nesejo živci po bliskovito v možgane in možgani ti poveda, kaj je tukaj tiskano. Ti čitaš.

In ne samo oko, temveč celo tvoje telo sestoji iz atomov. Atomi se zopet dele v elektrone, ki — neizrečeno majhni delčki — predstavljajo električno energijo. Celo človeško telo je sestavljeno iz elektronov, ki se grupirajo v atome in ti zopet v molekule v različnih oblikah in različnem potu dobivajo svoj karakter — najbrž — vsled trenja. Človeška pamet danes še ne more pojmiti atoma, a še manj elektrone, ki tvorijo atom. Sir William Ramsay pravi o atomih tole:

"Težavno je misliti o taki majhnosti, vendar se pa da realizirati na sledeči način: Plinovo telo kot zrak sestoji v glavnem iz kisika in dušika, ki se deli v molekule. Zrak se spremeni v tekočino, ako se ohladi. V stanju tekočine se pa posamezni deli zgostijo, to je stisnejo se bližje drug k drugemu, medtem ko v plinovem stanju plavajo narazen; iz tisoč delov zraka dobimo le en del tekočine. Najmanjši predmet, katerega zamoremo videti s prostim očesom — najmanjši prašek — vsebuje najmanj en biljon takih delov ali molekulov; najmanjši predmet, katerega zamoremo videti pod mikroskopom (povečalno steklo), vsebuje najmanj milijon molekulov."

Zrnec prahu, ki plava v solnčnem žarku, je torej biljonkrat večje kot pa najmanjši del, ki tvori človeško delo. In ta "najmanjši" del še ni najmanjši! Danes pravimo, da so elektroni najmanjši, toda kdo ve, če se tudi

leti ne dele zopet v manjša telesa in ta telesa zopet še v manjša in tako dalje, in tako dalje.

Bacil, iz katerega je vzniklo življenje vseh živih bitij s človekom vred, zamore ohraniti v sebi lastnosti, ki so dičile naše prednike mogoče stoletja nazaj. Otroku lahko podeduje talent za godbo od svojega pradedca in kakšno telesno posebnost od svojega praprapradedca, kakoršne njegovi stariši in dedje niso imeli. Vse te posebnosti potujejo od generacije do generacije v neizrečeno majhnih oblikah enega samega atoma, ki je zopet razdeljen v enote električne energije.

Stari verski gentleman je večkrat pravil, kako več angeljev lahko pleše na ostrini šivanke. Ta pravilca se nam zdi bedasta. Toda vzemimo, da angeli niso večji od elektrona, — tedaj jih lahko pleše toliko kot je vseh ljudi na zemlji na eni sami "špiči" šivanke in še bo dovolj praznega prostora!

Kako je nastalo življenje? Predno razpravljamo o tem, moramo si zastaviti še eno bolj važno vprašanje: Ali je potrebno, da življenje vedno izvira iz življenja? Z drugimi besedami, ali mora vsako živo bitje imeti za seboj drugo živo bitje, katero je odgovorno prveemu za eksistenco, ali se zamore življenje producirati umetnim potom, potom združitve kemikalij ali drugih večinkujskih snovi z mrtvo, neorgansko snovjo?

Profesor Loeb pravi, da on lahko preskrbi polovico življenjskih kakovosti, da nekatere nižje forme življenja se lahko producirajo kemičnim potom in da se razvije živo bitje brez "očeta". Tega mnenja je tudi dr. Bastian, kateri se peča s tem problemom: ustvariti življenje umetnim potom, že nad petdeset let. On celo trdi, da je ustvaril življenje. Njegov poskus je bil, da je vzel gotov del neorganske snovi in jo razgrel v vreli vodi do stopinje, kjer neha vsako žvrljenje. Nato je izpostavil snov "raztresni svetlobi" za dobo treh mesecev, na kar se je po njegovi trditvi mrtva snov spremenila v žive organizme. Dr. Bastian trdi, da se zamorejo taka umetno ustvarjena bitja ohraniti pri življenju in se reproducirati ali zarajati.

Teorijo in "eksperimente" dr. Bastiana je pa dokrajal uničil profesor Tyndall. Zadnji je dokazal, da dr. Bastian ni odstranil živih organizmov pri svojih poizkusih, temveč so se v navidezno mrtvi snovi nahajali bacili življenja, ki so v danih razmerah in pod dani pogoji vzklili v žive organizme. Tyndall pravi, da se mu je posrečilo izključiti iz snovi vsak najmanjši znak življenja in ko je potem eksperimentalno po navodilu dr. Bastiana, bil je ves njegov trud zastoj, da bi "ustvaril" kak živ organizem.

Toda nas ne zanima globoko raziskavanje znanstvenikov in njihove komplicirane mikroskopične študije, ter kemične poizkušnje toliko, kolikor nas zanima prvo vprašanje: Kaj je življenje, kako je nastalo, kdaj — če sploh kdaj — se konča in kam vodi? Mihaelangelo, glasoviti slikar, je naslikal v sikstinski kapeli cerkve sv. Petra v Rimu stvarjenje življenja, kakor uči vera. Adam, nag, leži na strani in bog v podobi starca s sivo brado v halji in z vsemi človeškimi udi dotika se s prstom kazalec Adamovega prsta, kakor bi mu na ta način dajal življenje. Pod haljo pa skriva bog Ežo in nekaj otrok v rezervi, kar ima pozneje "ustvariti".

Taka je stara ideja o stvarjenju življenja. Vera je učila in še uči, da univerzum ali vesmir je bil absolutno prazen, neskončno prazen na vse veke vekov — edino bog je bil in nič drugega. Šele po preteku gotove dobe — ki pa je morala biti neizrečeno dolga — se je zmisli vladar praznega vesmira, da bi ustvaril naš planet. In istočasno je ustvaril "tudi" zvezde — za katere danes vemo, da so solnce milijonkrat in milijonkrat večja od naše zemlje in milijone in milijone let starejša kot naš planet.

Ko je bog naredil zemljo in zvezde, ustvaril je v svoji vsega močnejši (!) človeka iz "rdeče pr-

sti" in vdahnil vanj življenje. Stoletja in tisočletja so ljudje to verjeli — in verjejo še danes. Ob času, ko je živel Leonardo De Vinci, veliki slikar, so ljudje še verjeli, da so fosilije (okamenine ali okamenela živali iz davnih dob) modeli živali, katere je bog zavrzel. Mislili so, da je bog zmesil vsako žival iz blata in če se mu katera ni dopadla, jo je pa kar tako pustil brez življenja. In Leonardo De Vinci, slavni slikar, je bil menda prvi človek, kateri se je drznil dvomiti o tem in katere mu je prišlo na misel to, kar danes zna vsak otrok v šoli, da so fosilije bile enkrat žive živali, ki so se pa tekom milijonov let spremenili v kamen.

Na vprašanje: Kako je nastalo življenje na našem planetu?, danes že lahko odgovorjamo, brez da bi se ozirali na pravljico o "stvarjenju v šestih dneh". Noben inteligentni človek, bodisi duhovnik ali kdorbodi, ne more danes več verjeti niti učitim naglašam stvarjenja zemlje v enem tednu, z živimi bitji vred.

Vsak inteligentni človek že ve — ako sploh kaj ve — da je naša zemlja stara milijone in milijone let, da so živali živele na zemlji milijone in milijone let, preden se je pojavil človek in da človek sam že živi najmanj četrtilijona let, ako ne več, na našem planetu. To je znanstveno dokazana stvar.

Mi danes vidimo fosilije ali okamenene živali, ki so živele pred milijoni let — okamenine velikanskih kuščarjev, takozvanih dinosavrijev, ki so bili po devetdeset čevljev dolgi; dalje vidimo (v muzejih) okamenele kostnjake živali, ki so bile napol reptilije in napol ptiči ogromne velikosti, ki so letale po zraku; vidimo okamenela mamute. Vse te in še nebroj drugih okamenin, izkopanih iz globočine zemeljskih plasti, dokazuje, da se je forma življenja na zemlji spreminjala od dobe do dobe, tekom milijonov in milijonov let do prihoda človeka in se spreminja še naprej. In dokazuje dalje, da je življenje nastalo najprej v formi najnižjih živali, ki so bile pred nami in potom teh se je razvijalo najprej in naprej. Pet prstov na človeški roki je podobnih peterim prstom na nogah gigantske salamandre, kateri je živel v premgovni dobi pred milijoni let.

Vsa čudesa življenja, lepota človeškega telesa itd. rasla je počasi iz ene dobe živalskega življenja v drugo, spreminjala se z razmerami in z premembo atmosfere (ozračja), dokler ni prišla v svojo sedanjo formo. Današnja forma življenja predstavlja človek, najinteligentnejše bitje vseh živih bitij, kar jih živi z njim in nad katerimi on vlada.

KAKO JE PA PRIŠLO ŽIVLJENJE NA NAŠ PLANET, ČE NI BILO TUKAJ USTVARJENO BODISI NA TA ALI ONI NAČIN?

Čisto enostavno.

V tem trenutku, ko čitate ta članek, bombardirajo našo atmosfero meteorji, ki so prileteli iz vesmira. Meteorji so veliki in majhni kosi solidne tvarine, ki pridejo — ne vemo od kod; mogoče so ostanki razbitih svetov, ki so se vsled ene ali druge katastrofe razleteli na kosce. Vemo pa, da meteorji pridejo iz vesmira in da ne prestopajo udarjajo ob naše ozračje. Večinoma so meteorji majhni in se takoj raztopijo in zgorejo, čim pridejo v dotiko s teškim ozračjem naše zemlje. To, čemur pravimo, da se je "zvezda utrnila", ni nič drugega, kakor meteor, kateri je udaril ob ozračje in je eksplodiral. Vešah je pa meteor tako velik, da ne more zgoreti ob prvem tresku z zrakom, temveč prodre atmosfero in pade na zemljo.

In — ali ni mogoče, da je kak meteor, leteč iz zunanega sveta, prinesel bacil življenja na naš planet? Znano in dokazano je, da tudi največji mraz ne uniči življenja, medtem ko ga lahko uniči gotova stopnja vročine. Meteor, leteč skozi neizrečeno mrzel prostor med planeti, je čisto lahko nesel seboj atom življenja v nepopisno majhni obliki, prenesel ga srečno skozi atmosfero in ga vrgel v morje, ki je v tistih dobah nedvomno obiloval ves naš planet.

Znano in dokazano je, da se je življenje pričelo v vodi — v morju, od koder se je ob prvi priliki preselilo na suh kontinent. In dalje je dokazano, da so se najnižje forme življenja razvile iz ene same celice. Dokazuje to ima embriolog, kateri študira človeški embrijo ali zaplodek v materinem telesu od začetka pa do poroda otroka. Embriolog ve, da dvojna celica življenja v materinem telesu preide vse forme živalskega življenja, preden se razvije otrok. Čudoviti razvoj življenja se šele odkrije človeku tedaj, če gleda zaplodek pred porodom v času, ko edino mikroskop — in še ta s težavo — pove razloček med nižjimi živalmi in otrokom.

Sir William Ramsay, katerega smo že omenjali, pravi v svoji razpravi o mikrobih in bacilih, da priroda nedvomno neprenehoma proizvaja nove celice, proizvaja življenje, vzlie temu, da je nemogoče videti te celice, ker so neskončno majhne in preveč enostavne. "Ali te celice" — pravi Ramsay — "zamorejo se tekom dolge, dolge dobe razviti v določno obliko."

Iz tega jasno sledi, da absolutno ni nikjer dokaza, da bi bilo življenje kdaj ustvarjeno v določni obliki, to je da bi na primer človek prišel na svet v ravno tej obliki, kakor je danes. Vsaka trditve o "stvarjenju" človeka je otročja in bedasta. Lahko vzamemo kurje jajce, denemo ga v inkubator in pod ugodnimi pogoji se izleže piščica brez da bila koklja zraven. Ampak jajce mora biti in prej kot jajce mora biti kokoš. Vsako jajce ali vsako seme, ki ima v sebi bacil življenja, se lahko kemičnim potom oplodi in prišili, da producira življenje — toda jajce mora imeti svojo mater!

Na podlagi teh izvajanj pride mo do zaključka, da življenje se ni nikdar začelo! Življenje nima začetka niti konca! Življenje je večno! Spreminjajo se in izginjajo le forme ali oblike, toda življenje v bistvu je večno.

Čas je, da se ljudje enkrat sprijaznijo s to mislijo. Da človek ne more pojmiti te velikanske in veličanstvene resnice, kriva je njegova skromnost in njegova revščina. Človek začne v zibelji in neha v grobu — in zato tudi misli, da mora vsaka stvar tu začeti in nehati. Ali zdrava pamet nas uči, da čas nima začetka niti konca. Ali je mogoče misliti eno gotovo dobo, kdaj se je začel čas? Takoj se vrine vprašanje: Kaj je pa bilo poprej? In ravnotako je nemogoče misliti, da je kje začetek ali konec nebesnega prostora ali vesmira. Vesmir je brezmejen! Ako porečeš, da vesmir neha v daljavi biljon trilijonov milj v ravni črti, kako boš odgovoril na vprašanje: "Kaj je pa naprej?" Tukaj ni treba klicati na pomoč vedo in učenjake — sama zdrava pamet nam pove, da čas je večni, vesmir je brezmejen in večni in življenje je večno.

Da življenje nima konca, da bo večno, kar se bodočnosti tiče, s tem se strinjata veda in vera. Razlika je le ta, da vera uči večno življenje posameznega človeka po smrti — kar je zopet absurdnost — medtem ko veda pravi, da življenje bo večno kljub temu, da izumrjejo, posamezne oblike in kljub temu, če pogine naša zemlja — kajti življenje ni omejeno samo na našo zemljo. Na biljon in biljon drugih planetih obsevanih od milijonov do milijonov drugih solne v neskončnem vesmiru bo bujno cvetelo življenje, ko našega planeta že davno ne bo več niti troha pri trohici.

Čas nima začetka niti konca. Nebesni prostor ali vesmir je brezmej. Snov je večna, brez konca in kraja. Sila ali energija je tudi večna. In življenje je večno!

To so večne in neizpodbitne resnice, pa če jih ljudje hočejo priznati ali ne. Ali čas je, da se enkrat sprijaznimo s temi resnicami in da o njih bolj globoko premišljujemo. Človek se dvigne nad žival šele tedaj, kadar poleti s svojo mislijo proč iz našega planeta med življenje, ki nas obdaja izven naše atmosfere. Človek si mora enkrat izbiti iz glave misel, da njegova prisotnost je začetek, najvišji vrhunec in konec vsega življenja in da edino naš planet — kateri je le zrnec prahu v pri-

meri z nešteti trilijoni drugih planetov — ima živa bitja, a vse drugo da je "prazno" in samo radi "lepšega" — samo radi "nas". To je prevara.

Kaj je življenje?

Mi ne vemo. Vemo le, da življenje je sila, ki nam daje moč, da mislimo in napredujemo — vspejamo se višje in višje.

Kdaj se je pričelo življenje?

Pričelo se ni nikdar — če govorimo o splošnosti, o vsemirju. Kdaj se je pričelo na naši zemlji? Tega ne vemo z gotovostjo — saj danes še ne.

Človek ve, da živi, da ima življenje. Zato bi bila njegova dolžnost, da dela in se trudi, da bodo znaneci bolj srečni, svobodnejši — boljši in popolnejši ljudje.

Življenje, sila in snov so tri stvari, ki jih vidimo, ali saj mislimo, da vidimo. Mi vemo, da sila in snov sta nerazrušljiva, nemogoče ju je uničiti. Veda in zdrava pamet nas pa uči, da je življenje — ki nadvladuje silo in snov — tudi nerazrušljivo, če sta sila in snov. Sila in snov se spreminjata. Življenje ali življenska zavest se mogoče tudi spreminja. Sila in snov sta mogoče enota, kajti vsa snov se končno deli le v elektrone in sila je morda le demonstracija električne energije v raznih oblikah.

Človek se zaveda življenja. In zgodovina — pisana, kar je sega nazaj par tisoč let in nepisana, kar je razodeva okamenina milijone in milijone let nazaj — govori človeku, da narava ima modre in pravične zakone. Vidimo v nebesnem prostoru planete in solnce, ki so sto in sto milijonov let starejša od našega majhnega solnca; našo zemljo ogreva solnce, ki je milijonkrat večje od nje. Toda čez teleskop vidimo druga solnce, ki so milijonkrat in biljonkrat večja od našega solnca. In vse to — od največjih nebesnih teles v vsemirju do najmanjšega bacila na zemlji — živi in se giblje po zakonih, ki jih narekuje narava.

Inteligenten človek danes več ne veje, da bi vladal kakšen bog čez veliki vesmir, kakor je to mislil in veroval Michaelangelo. Takle vladarja s sivo brado in haljo si več ni mogoče misliti. Vemo pa, da moč, katere upravlja neskončni vesmir, je pravični, neizpremenljiv naravni zakon. Vemo tudi, da življenje je neprecenljive vrednosti, kajti vsak človek je del gibanja v vsemirju in njegova pot gre navzgor k višjemu, lepšemu in popolnejšemu.

Za "Glasilo" prevel M—k

Nevoščljivi socializem.

Nešteta tisočletja se je borilo človeško pleme, da bi si olajšalo življenje, ki mu je bilo neprijazno od prvega začetka, ko se je pojavil na zemlji. Še danes opazujemo bedo nekulturnega življenja lahko pri takozvanih divjakih v Afriki, v oddaljenih krajih Amerike, na otokih Tihega oceana. In vendar vemo, da tudi to niso več pravi "divjaki", temveč so se že povzpeli na stopnjo, ki je sicer nizka v primeri z višino Angležev ali Francozov, vendar pa visoka v primeri z nekdanjimi prebivalci brlogov, ki so se komaj za silo razlikovali od gozdnih živali. Kaj si je človeštvo vse pridobilo v teh nešteti tisočletjih! Pravo božansko čuvstvo prešinja modernega človeka, če se ozre po sedanjem svetu, ki je ves izpremenjen ne le po mehaničnem delovanju elementarnih sil temveč skoraj še bolj po njegovi lastni volji. Kaj ni bilo vse to življenje vekov ustvarjanje?

Nekdaj je bila sama nevarnost. Kamor se je človek obrnil, je prežala nanj. Hodila je po zemlji, skrivala se je pod zemljo, plaval je v zraku, dremala je v valovih, žarila se je v oblakih. Danes kroti človek sovražnike iz vseh svetovnih carstev in jih premaga. V svoji varnosti si je napravil življenje udobno in prijetno, tako da so bili Homerjevi bogovi in Perunovi tovariši, pravi reveži v primeri s sodobnim kulturnim človekom. Kaj je bilo do manevanje vrh Olimpa in kaj je palača amerikanskega milijarderja, graščina kneza Švarenberga ali pa le vila industrijskega velikaša? Pomiloval bi človek dvajsetega stoletja Palado Ateno in Apo-

lona, če pogleda današnja vseučilišča in tehniške visoke šole, gledališča in glasbene zavode, knjižnice in iznajditeljske laboratorije.

Tudi razkošje si je priskrbel človek. Ko je imel v shrambi dovolj kruha in slanine, obleko na telesu in streho nad glavo, je zahteval od življenja tudi udobnosti in lepote. Ni mu bilo več dovolj, da ne more dež prodirati skozi strop in burja skozi stene, da ga plaš varuje mraza in da dobiva žoldec neizogibni tribut. Oglasile so se oči in ušesa in vsa čutila in človek je izpolnil tudi njihove zahteve. Pa se je navadil in vse, kar ima, mu je postalo potrebno. Zadoščene potrebe pa so bile vir novih potreb; v vsaki izpopolnitvi je bila nova želja in nov nagon.

Luksums pravijo temu, nekateri ponosno, drugi zaničljivo. Toda če je razlika med zverinskim brlogom in indijanskim viganom, je med brlogom in kočjo na stebrih sredi jezera še večja, mnogo večja pa med brlogom in modernim salonom. Tudi luksum je dvignjeno življenje! Higienična in okusna postelja, estetično urejena soba, umetniško izdelana posoda — vse to je tudi napredek.

Ali res je, da niso vsi ljudje enako deležni pridobitev naše dobe. V palačah ne stannjejo vsi, salonov nimajo vsi, svojih sinov ne pošiljajo vsi na vseučilišča, tudi šampanjca ne pijo vsi. Vsled tega pa je nastala nevoščljivost. In nezavist je dobila ime socializem.

Sovražniki tistih, ki se jim bolje godi kakor množici, se organizirajo in se imenujejo socialne demokrate. Blagostanj pa je znamenje kulture in socialisti, ki hočejo uničiti udobnost in blaginjo, kar je sami nimajo, so — sovražniki kulture.

Tisočkrat smo ovrgli take argumente. In socialisti bi zasluzili, da jih iztrebi družba z ognjem in mečem, če — bi res imeli take namene, kakršne jim podtikajo. Ali če bi bili socialisti smotri taki, tedaj ne bi bilo socialne demokracije in število nje pristavev se ne bi množilo od dne do dne po vseh koncih in krajih sveta. Zakaj sama uničevalna misel nima take organizatorične moči. Celo za agitacijsko sredstvo bi se dala zavist porabiti le kratke, jako kratke čase, trajno uspešna pa ne bi mogla biti.

V ljudskih množicah živi hrepenenje po boljšem življenju prav tako kakor v duši kartelskega magnata ali plemenite grofice. Ljudstvo ne zaničuje višjega znanja, ne sovraži lepote in udobnosti, temveč stremi samo naprej in navzgor. In le zato, ker kaže socializem vsem ljudem pot do blagostanja, ki ga imajo danes le nekateri, in preko tega do vedno boljšega in višjega življenja, si osvaja srca in množi svojo armado. Uničiti hoče socializem, kar ovira napredek ljudstva, napredek sam pa hoče pospešiti. Zakaj ljudstvo samo hoče napredovati gmotno in duševno. Le kdor ga vodi na tej poti, ima bodočnost. In zato je kljub obrekovanju, kljub podtikanju neresničnih namenov, kljub popačevanju socializem bodočnost človeštva.

— Nenavadno sredstvo zoper pijančevanje. Nekatere mestne uprave na Nizozemskem so uvedle zoper pijančevanje nenavadno sredstvo, ki pa dobro učinkuje. Sredstvo je za pijanca blagodejno, ampak precej ostro za prodajalec alkoholnih pijač. Ako zagleda stražnik na cesti moža, ki negotovih korakov kolovrati proti domu, pokliče voz, naloži v voz pijančar in peljeta se v policijski urad. Zdravnik pride in odloči, kdaj da lahko odpoljejo pijančar domov. Domov ne gre peš, temveč zopet ga odpelje izvošček. Prihodnji dan dobi gostilničar, pri katerem se je gost napil, račun za vožnjo in zdravnika, ki ga mora nemudoma poravnati. Odkar veljajo te določbe zelo popenjuje pijančevanje.

— Iz Bukarešte v Rumuniji naročajo, da trgovci z življenskimi potrebščinami iskoriščajo mobilizacijo. Povišali so cene živil. Policijsko ravnanje je izdalo razglas, s katerim naznanja, da bo zaprlo vse trgovine, ki so neopravičeno poskočile s cenami.

To je pa druga stran patriotizma.

RAČUN

med Jednoto in društvu

za mesec julij 1913.

Številka društva	Asesment	Bolnške podpore	Pokodbe in odprave	Smrtne	Skupaj
1	165.00	19.00			19.00
2	191.30	47.00			47.00
3	66.50	42.00	15.50		57.50
4	91.95	115.00			115.00
5	548.20	206.00			206.00
6	150.65	143.00			143.00
7	67.95	63.00			63.00
8	258.20	38.00			38.00
9	113.40	181.00			181.00
10	198.45	82.00			82.00
11	104.90	15.00			15.00
12	108.15	71.00			71.00
13	149.00	177.00			177.00
14	215.40	125.50		556.00	681.50
15	249.95	256.00			256.00
16	138.85	186.00			186.00
17	136.30	64.00			64.00
18	254.10	81.00			81.00
19	158.90	82.00			82.00
20	114.80	42.00			42.00
21	40.20	50.00			50.00
22	77.95	75.00			75.00
23	63.00	19.00			19.00
24	119.00	71.00			71.00
25	61.60	31.00			31.00
26	83.00	110.00			110.00
27	63.60	49.00			49.00
28	55.30	73.00			73.00
29	86.35	71.00			71.00
30	124.20	58.00			58.00
31	63.35	28.00			28.00
32	33.60				
33	93.10	66.00			66.00
34	47.50	13.00			13.00
35	100.30				
36	105.70	28.00			28.00
37	64.10				
38	95.00	41.00			41.00
39	14.00				
40	177.80	59.00			59.00
41	69.00	48.00			48.00
42	39.20	11.00			11.00
43	113.80	25.00			25.00
44	152.50				
45	72.70	28.00			28.00
46	87.70	9.00			9.00
47	54.40	61.00			61.00
48	138.40	40.00			40.00
49	280.75	38.00			38.00
50	71.70	69.00			69.00
51	53.70	97.00			97.00
52	37.00	34.00			34.00
53	173.15	45.00			45.00
54	46.45	84.00			84.00
55	68.00	7.00			7.00
56	123.05	163.00			163.00
57	170.65	353.00			353.00
58	9.80	45.00			45.00
59	126.15	67.00			67.00
60	137.50	77.00			77.00
61	9.80	61.00			61.00
62	57.00				
63	29.40	7.00			7.00
64	198.30	102.00			102.00
65	80.35	55.00			55.00
66	48.00				
67	101.30	161.00			161.00
68	83.95				
69	28.00				
70	38.73	15.00			15.00
71	79.00	62.00			62.00
72	70.60	30.00			30.00
73	93.40	69.00			69.00
74	69.55	17.00			17.00
75	46.80				
76	68.85	9.00			9.00
77	84.00	45.00			45.00
78	160.70	65.00			65.00
79	133.00	22.00			22.00
80	158.30	119.00			119.00
81	54.60	131.00			131.00
82	142.30	126.00			126.00
83	170.30	133.00			133.00
84	23.80				
85	68.25	58.00	15.00		73.00
86	109.70	98.00			98.00
87		185.00			185.00
88	132.65	38.00			38.00
89	129.15	223.00	45.00		268.00
90	7.50				
91	24.50	29.00			29.00
92	43.40	27.00			27.00
93	56.25	22.00			22.00
94	35.85	45.00			45.00
95	51.40	20.00			20.00
96	22.65	30.00			30.00
97	104.00	199.00	100.00		299.00
98	145.50	119.00	100.00		219.00
99	101.50	85.00			85.00
100	43.40				
101	266.10	138.00			138.00
102	76.25				
103	51.80	10.00			10.00
104	37.80	9.00			9.00
105	105.15	160.00			160.00
106	61.60	18.00			18.00
107	28.40	32.00			32.00
108	83.95	45.00			45.00
109	107.15	34.00			34.00
110	72.42	31.00			31.00
111	63.50				
112	73.10	50.00			50.00
113	50.25	29.00			29.00
114	49.25	49.00			49.00
115	64.15	19.00			19.00
116	64.40	39.00			39.00
117	335.40	55.00			55.00
118	31.30	72.50			72.50
119	64.65	18.50			18.50
120	151.05	20.00			20.00
121	60.20				
122	85.00	34.00	100.00		134.00
123	75.40	30.00			30.00
124	82.45	1.00			1.00
125	45.20	10.00			10.00
126	46.45	20.00			20.00
127	39.20				
128	327.60	46.00	600.00		646.00
129	136.05				
130	108.90	93.00			93.00
131	57.95	41.00			41.00
132	80.50	101.00			101.00
133	134.50				
134	65.35	95.00			95.00
135	43.00	37.00			37.00
136	38.10	17.00			17.00
137	85.70	27.00	100.00		127.00
138	175.25	19.00			19.00
139	34.40	20.00			20.00
140	31.10	25.00			25.00
141	44.10	71.00			71.00
142	73.10	13.00			13.00
143	41.90	39.00			39.00
144	25.90				
145	26.60	10.00			10.00
146	27.10	8.00			8.00
147	17.05				
148	32.45	91.00			91.00
149					
150	8.65				
151	64.65	11.00			11.00
152	7.00				
153	35.25	13.00			13.00
154	40.60	29.00			29.00
155	108.80				
156	33.80				
157	26.10	31.00			31.00
158	43.10	37.00			37.00

Številka društva	Asesment	Bolnške podpore	Pokodbe in odprave	Smrtne	Skupaj
109	53.25				
170	41.55	64.00			64.00
171	76.75	4.00			4.00
172	52.05	63.00			63.00
173	81.70	47.00			47.00
174	41.90	25.00			25.00
175	68.60	21.00			21.00
176	55.95	22.00			22.00
177	11.20				
178	111.40	129.00	200.00		329.00
179	22.90	8.00			8.00
180	21.20				
181	47.10	70.00			70.00
182	67.90	11.00			11.00
183	19.60	12.00			12.00
184	16.80	18.00			18.00
185	49.00	133.00			133.00
186	50.65	98.50			98.50
187	23.80	10.00			10.00
188	14.00				
189	16.70				
190	26.00	32.00			32.00
191	94.90	52.00			52.00
192	22.40	40.00			40.00
193	18.20	18.00			18.00
194	26.60				
195	17.40				
196	18.00				
197	23.50	6.00			6.00
198	27.30				
199	36.40	24.00			24.00
200	63.50	35.00			35.00
201	57.25	38.00			38.00
202	38.50				
203	22.90				
204	32.90				
205	36.65	16.00			16.00
206	47.95				
207	28.00				
208	35.00				

\$15,989.45 \$9,435.00 \$430.50 \$1931.00 \$11,796.50

JOHN VERDERBAR, gl. tajnik.

NE OZIRAJTE SE

na to, kar drugi povedo, ampak pridite in prepričajte se sami

KAKO LETINO IMAJO FARMARJI

na farmah, katere smo mi prodali, ne samo v Wausaukee, Wisc., ampak tudi v sosedni slovenski naselbini Crivitzu in v vsi tej okolici.

Vincene Petrovič iz Johnston City, Ill., kateri je bil tukaj v sredi meseca julija in se na lastne oči prepričal kako letino imajo tukajšnji farmarji v primeri z onimi iz južnega Illinois, se ni mogel načuditi rodovitnosti te zemlje, dobremu in ugodnemu podnebju in zdravi in čisti vodi. Navdušen je vzel seboj nekaj vzorcev, da jih pokaže svojim prijateljem. In prijeli smo pismo od njegovega prijatelja Josipa Remitz, v katerem nam piše med drugim sledeče: "Dam Ti vedet, da sem govoril s stricom in Petrovičem in sta mi pravila, da sta prav zadovoljna. Tudi sem videl stvari, ki sta jih prinesla iz Wausaukee in kar nisem se mogel dovolj načuditi, da je tako dobro zraslo in obrodilo v takem malem času, zatoj Ti povem, da sem res zadovoljen..... (Remitz je od nas kupil farmo v aprilu).

SEDAJ JE ČAS, da si pridete ogledati ta svet, ravno sedaj, ko je malo žito v klasju, ko je druga košnja skoro zrela, ko vidite kako drevesa rode in koliko krompirja sme farmar pričakovati. Južne države so uničene od prevelike suše, vsa letina zgleda slabo. V Marinette County smo imeli dosti dežja celo leto. Letina dobro zgleda in farmar se veseli obile žetve. Pašniki so lepi, zeleni, kuruza je temno zelena, žitna polja zgledajo kot morski valovi. Take rejene in debele živine malo kje najdete, kot ravno tu.

Kdor misli kupiti farmo, divji svet ali pa že obdelano s poslopji, naj pride sedaj ali pa piše za natančna pojasnila.

SPECIJALNA PRODAJA:

640 akrov rodovitne zemlje po \$9.25 akter v Chippewa okraju, zgornji polotok v državi Michigan. Eno tretjino se plača takoj. Ostalo pa na letno uplačevanje. Tu se nudi prilika, dobiti dobro rodovitno farmo za majhen denar. Zberite svoje prijatelje skupaj in zmenite se za nakup celega kosa. Za podrobnosti pišite A. Mantel, 133 W. Washington St., Room 1007, Chicago, Ill.

((Advertisement.))

1913! — SVETOVALEC — 1913!

Vse, kar morate vedeti o paketni pošti, poštnih hranilnicah! — Kako postanem državljani. — Najnovejša slovenska izdaja (1913) z novimi zakonitimi odredbami. Vse v eni lični priročni knjižici. Koristno za vsakogar. Unijski tisk. Cena samo 25c. — Naroči se samo pri Bert P. Lakner, 1595 3rd Ave., New York, N. Y. (Adv.)

ZA VSEBINO oglasov je uredništvo le toliko odgovorno, kolikor zahteva zakon.

VAŠE SLIKE POVEČAMO.

Ako želite imeti Vašo sliko, slike vaših otrok, očeta, mater, bratov in sester v naravni obliki povečane, najboljšje vrste okvir (romi) s pozlačeno barvo in steklom, tedaj pošljite nam Vašo sliko in mi bomo isto povečali. Druge trvdke izdelujejo take po \$15.00 in več. Pri nas stane samo \$5.00, katere izvolite poslati z vašo naročbo.

Rojakom, kateri želijo kupiti sv. razpelo naj se obrnejo na našo trvdko; mi imamo v zalogi taka razpela v velikosti: 15 palcev visoke in 8 palcev široke, iz neke vrste kamna, ki daje zelo lepo svetlobo od sebe v temi, tem bolj je soba temna, tem bolj se razpelo sveti na križu.

Taka razpela lahko dobite pri naši trvdki za nizko ceno \$1.00. Za točno pošiljatev in dobro postrežbo, jamčim z svojim lastnim imenom. Pišite nam na ta naslov: N. Tonkovich, Box 601 Salt Lake City, Utah. (Advert.)

Importirane slovenske grafofonske plošče, Columbia grafofonske, ure, verižice in sploh vseh vrst zlatuino in srebrnino dobite pri nas. Pišite po cenik! A. J. Terbovec & Co., P. O. Box 25, Denver, Colo. (Adver.)

Unijske smodke najfinejše kovosti z znakom S. N. P. J.

dvoje vrst po 5 in 10c — izdeluje po primerno nizki ceni

1.9% od stržene vsote gre v rezervni fond S. N. P. J. ! Pismena naročila se izvršujejo točno po C. O. D. Naročila se ne masaj kot 1000 smodk po 5c ali 500 po 10c.

Podpirajte domače in bratsko podjetje! Vprašajte za cene!